

saa at der egentlig blev 2 lovgivende Forsamlinger i det egentlige þrándheim, uden at Grænserne for deres Virksomhed synes at have været nøiagtig fastsat.

Efter Haakon Adalsteinsfostre kom Erikssønnerne, Harald Graafeld og hans Brødre. De gjorde sig imidlertid snart forhadet ved Mordet paa den mægtige trønderske Høvding Sigurd Ladejårl. Og efter deres Fordrivelse herskede nu Sigurds Søn Haakon i henved en Menneskealder som Landets Regent, dog uden Kongenavn. Hans Udskeielse førte imidlertid til, at Trønderne gjorde Opstand, og nu tog de atter en Ætling af Harald Haarfagre, den tidligere Vikingehøvding Olaf Tryggvessøn, der egentlig var fra Viken, til Konge og hyldede ham paa Ørethinget. Det er ved denne Leilighed, at Ørethinget første Gang udtrykkelig nævnes; men der kan ikke være Tvil om, at det har været en ældgammel Institution.

II.

NIDAROS.

a. Anlæg og Vækst.

Den ældste faste Markedsplads eller Begyndelse til en By i Norge var Skiringssal i Tjølling Herred i Vestfold. Den maatte dog snart træde tilbage for Tunsberg, der er Norges ældste Kjøbstad. Men som den næste efter denne kommer Nidaros, der blev anlagt af Olaf Tryggvessøn i 997. Beretningen herom lyder hos Snorre saaledes:

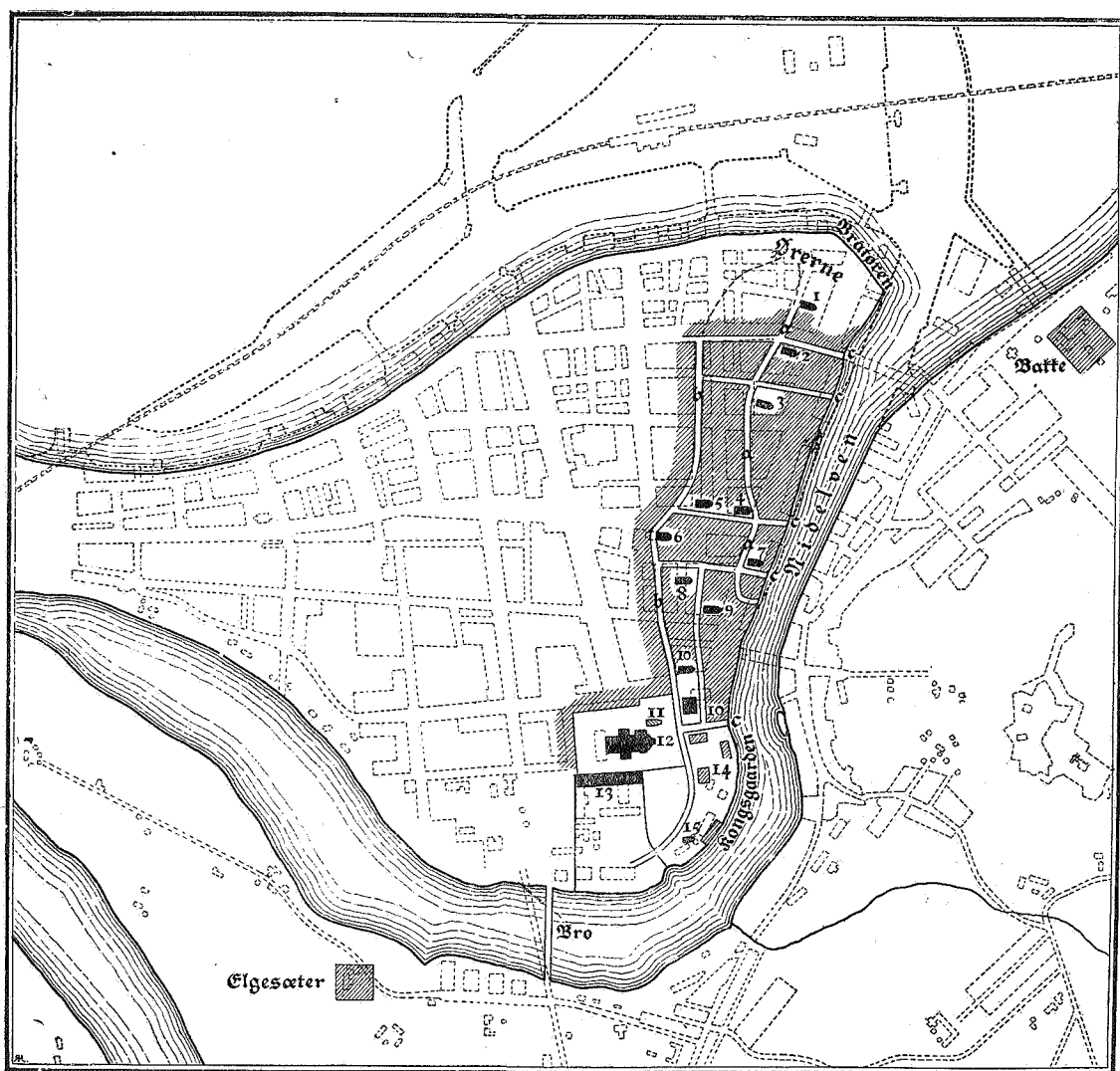
„Olaf for nu (efter Blotet paa Mære) med sin Hær ud til Nidelvens Os. Da lod han reise Huse der paa Nidelvens Bred og fastsatte, at der skulde være en Kjøbstad, gav Mændene Tomter der til at opføre sig Huse, men lod gjøre en Kongsgaard ovenfor Skipakrok.“

Byen blev altsaa anlagt paa Halvøen Nidarnes, der dannes af Fjorden og Nidelven. Denne gjør, før den løber ud i Fjorden, ved Iletangen en Bøining først mod Sydost, senere i Øst og endelig i N. N. V., hvorved der opstaar en Trekant. Iletangens Bredde er 240 M. og det af Fjorden og Elven indesluttede Areal udgjør 970 Maal. Jordbunden bestaar af Ler og Aur, afsat af Nidelven under en høiere Havstand.

Tiden har vist, at Olaf ikke havde kunnet træffe noget heldigere Valg af Plads, naar han efter engelsk Mønster vilde anlægge en By i Trøndelagen. Stedet indtager en central Beliggenhed ved Fjorden med let Adkomst fra de omliggende Bygder. Elven dannede en god Skibshavn, og ved at den paa sit Løb gaar igjennem den betydelige Indsø, Selbusjøen, har den et Basin, der beskytter mod pludselig Flom og Oversvømmelse. Ingen af de andre større Elve, der gaar ud i Fjorden, er paa lignende Maade beskyttet mod at gaa over sine Bredder. Den vordende By lod sig ogsaa let forsvare, naar det smale Eid, Iletangen, blev befæstet, hvad der jo senere skede. At de 8 Fylkers Thing allerede før Olafs Tid har været afholdt paa Øren maa vel ogsaa have medvirket ved Valget af Plads for Byen*).

*) Prof. G. Storm mener, at Ørethinget først opkom ved Byens Anlæg. I saa Fald maa Frostathinget være ældre end Ørethinget. Men dette synes umuligt, da det førstnævnte omfatter en større Thingkreds end det sidstnævnte og indfører en Ordning med Deputerede, som sikkert er en Nydannelse. Det Alsherjarthing, hvor Haakon Adalsteinsfostre blev hyldet, kan vel heller ikke være holdt andetsteds end paa Øren.

Det er sandsynligt, at der allerede før paa Halvøen ved Elvens Udløb har ligget endel Fiskerhytter og Smaagaarde. Men ellers maa Halvøen have været Statseieendom eller tilhørt Kongen. Dette kan sluttes af Navnet paa den Mand, som dengang boede paa Halvøen. Han hed nemlig Thorgeir Afraadskoll, hvilket Tilnavn betyder Manden, som betaler Afgift af Almenning. Da Kongen saaledes eiede Grunden, kunde han bortbyggle den til Tomter og Havnegang og kunde selv vælge Plads til Kongsgaard og Kirke. Han byggede nemlig en Kongsgaard ved Skipakrok (en Bugt af

Elven ret ud for Olaf Tryggvessøns Gade) samt en Kirke, der blev kaldt Klements-kirken og antages indviet til de Søfarendes Helgen. Senere disponerede ogsaa de efterfølgende Konger over Pladsen længere oppe ved Elven til Kongsgaard og Kirke.

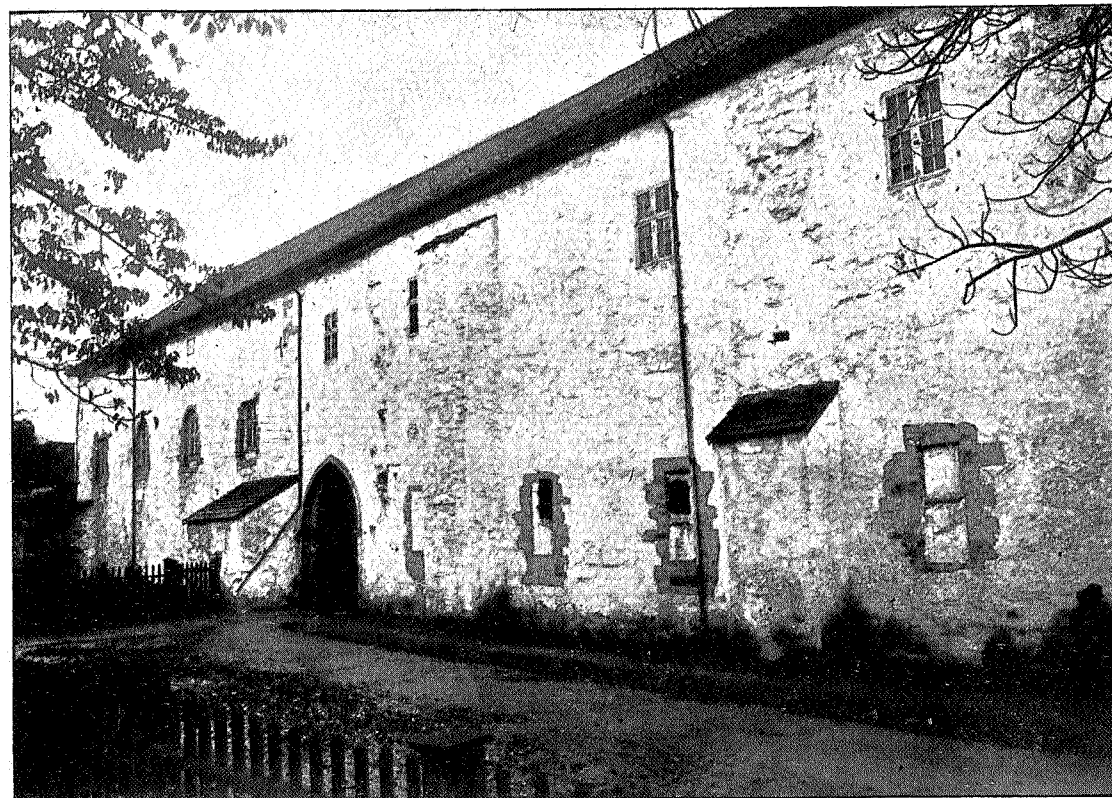
Noget bestemt Navn har Byen ikke fra først af faaet. Den kaldtes vistnok Kaupangen (Kjøbstaden) i þrándheim, hvori Grunden maa søges til at Landskabets Navn gik over paa Byen. Endnu paa Harald Haardraades Tid har Stedet været kaldt Nidaros, hvad der fremgaar af, at en Mynt fra hans Tid har dette Navn som Prægningssted. I Sagatiden kaldes dog Byen hyppig Nidaros, og dette Navn fæstede sig i den kirkelige Sprogbrug; men i Middelalderens senere Aarhundreder gik dette over til „Trondhjem“ i forskjellige Former.

Tegnforklaring til foranstaaende Kart over Nidaros paa Snorres Tid:

(Det punkterede betegner det nuværende Trondhjem, Skraastregerne det gamle Nidaros).

1 Margrethe kirke, 2 Klemens kirke, 3 Jons kirke, 4 Olafs kirke (nu Raadhus), 5 Gregorius kirke (nu Sparebank), 6 Mariakirke (nu Fruekirke), 7 Korskirke, 8 Peterskirke, 9 Andreaskirke, 10 Dominikanernes Kloster og Kirke, 11 Mariakirke (den ældre, nedlagt omtr. 1180), 12 Kristkirke (Domkirken). a Nedre Langstræte (tildels kaldt Kaupmannastræte b. Øvre Langstræte c. Almenninger (Tvergader fra Elven nedover).

I Førstningen gik det dog ikke rart med Byanlægget. Efter Olafs Fald op-slog Jarlerne Erik og Svein sin Bopæl paa Lade, men lod Nidaros forfalde og søgte istedet at fremme Anlægget af en Kjøbstad paa Stenkjær. — I 1015 kom Olaf

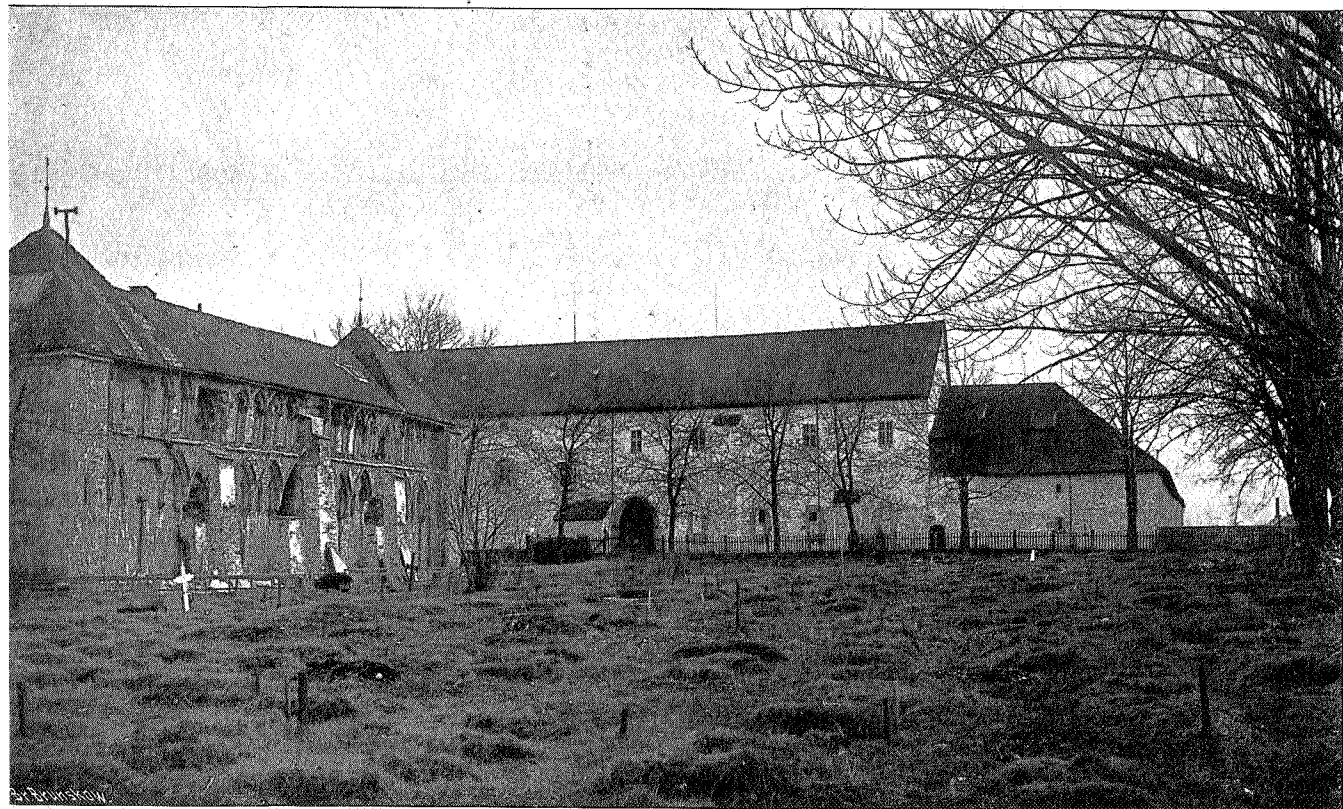
FORSIDEN AF ERKEBISPEGAARDEN.

Haraldssøn til Norge som Tronprætendent. Efter at være kaaret til Konge paa Oplandene, begav han sig til Trøndelagen, og bemægtigede sig paa Stenkjær den Julekost som Svein Jarl havde efterladt. Med denne seilede han til Nidaros, hvor han agtede at holde Jul, og han begyndte straks at gjenreise de forfaldne Huse og opføre nye. Men Glæden blev ikke lang. Det havde lykkedes Svein Jarl og Einar Tambarskjælver at samle en betydelig Hærstyrke. Med denne overfaldt de Nidaros, tog Julekosten og afbrændte Byen, som nu igjen lagdes øde.

Efterat have rømmet Nidaros begav Olaf sig over Orkedalen til Oplandene hvor han samlede en Hær. Med denne mødte han i det følgende Aar ved Nesjar Svein Jarl, som maatte flygte til Sverige. —

Efter dette drog Olaf atter op til Trøndelagen, thi, siger Sagaen; „her tyktes han al Landets Hovedstyrke at være“ og blev nu hyldet som Konge af alle.

Det første, han nu tog fat paa, var Nidaros' Gjenreisning, „Han lod“ siger Snorre, „en Kongsgaard opsætte og en Klements kirke reise paa det Sted, hvor den nu (d. e. c. 1220) staar. Han mærkede Tomter til Gaarde og gav dem til Bønder og Kjøbmænd eller andre, som han syntes, og som vilde bygge.“ — Kongsgaarden antages at have ligget ved Olaf Tryggvessøns Gades østlige Ende og Klements kirken paa Trondhjems Bryggeris nuværende Tomt. Byen gik nu fremad i Størrelse og Folkemængde, men det er dog tvilsomt, om den i Olafs Tid har bestaaet af mere end én Gade langs Elven, og denne kan heller ikke have strakt sig saa langt som til den nuværende Kongens Gade; thi her ved Saurlid, som udtrykkelig forklares

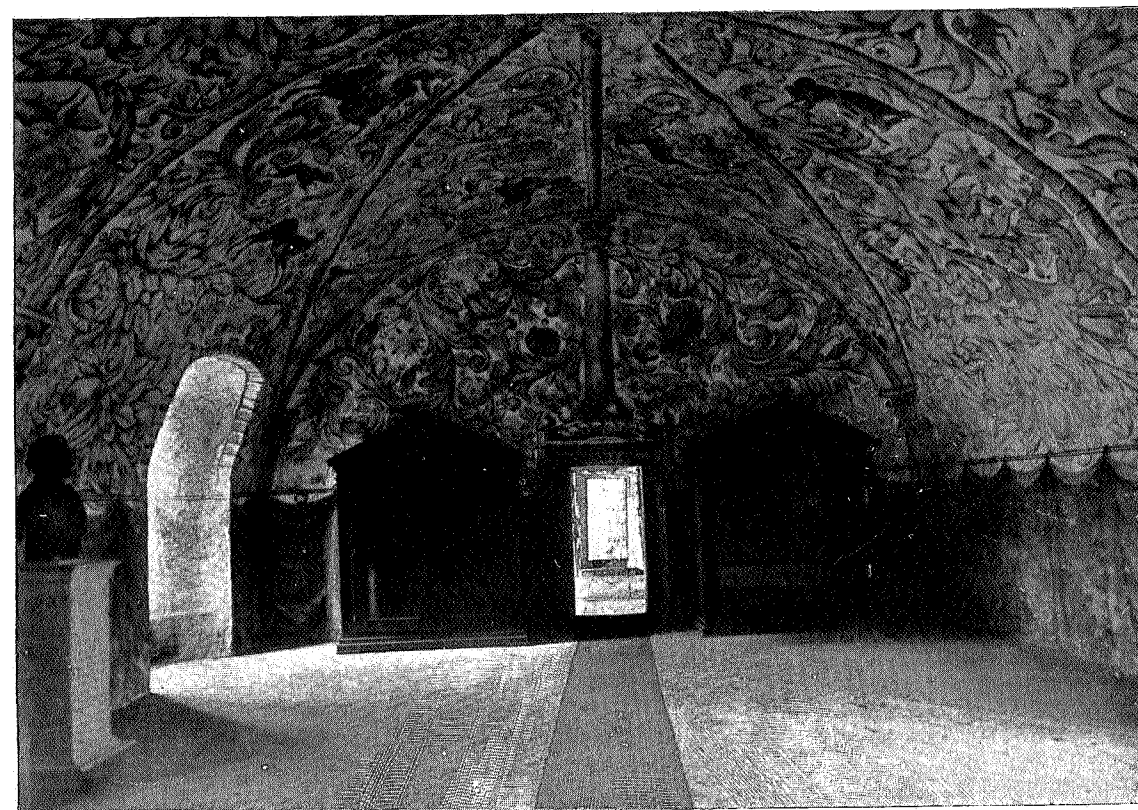
ERKEBISPEGAARDEN SEET FRA DOMKIRKEGAARDEN.

at have ligget ovenfor Byen, anbragte Bonden Torgils Haalmessøn Olafs Lig, som han havde bragt med sig fra Stiklestad, i et øde Skur, og her byggede Magnus den gode Olafskirken paa Raadhusets nuværende Tomt.

Senere maa den dog efterhaanden være fortsat indtil den hørte op omtrent ved den nuværende Bybro. Inden ikke ret længe maa der ogsaa være opstaaet en ny Gade: Langstræti. Den gik fra Øren af parallelt med det oprindelige Kaupmannastræti og faldt tildels sammen med den nuværende Apothekerveit. Herfra fortsatte den senere gennem den nuværende Tordenskjolds Park og den østlige Del af Domkirkegaarden i Strøget mellem Harald Haardraades Kongsgaard paa Marinen i Øst og Erkebispegaarden i Vest, indtil den som Vei eller Gade bøiede af mod Vest og gik over Kannikebroen, der førte over til Elgesæter paa Øen. Efterhaanden opstod der ogsaa flere Tvergader, der gennemskar Hovedgaderne, og Forbindelsen mellem de enkelte Gaarde dannedes af Veiter.

I de følgende Aarhundreder opstod nye Anlæg længere vest, saaledes Nordre Stræti, Øvre og Vestre Stræti, samt Nedre Gjeilan, indtil Byen c. Aar 1300 synes at have strakt sig til den nuværende Jomfrugade eller Munkegaden.

Af Byens Gaarde har naturligvis Kongsgaardene været de største. Olaf Tryggvessøns og Olaf den helliges Kongsgaarde var antagelig bygget paa samme Tomt ved Skipakrok (mellem Bakkebro og Toldboden). Men det synes, at Kongerne ønskede at have sine Boliger udenfor den egentlige By. Derfor, da Bebyggelsen steg, begyndte Magnus den gode at opføre en ny Kongsgaard (med Kirke) ved Saurlid. Denne blev dog ikke fuldendt; derimod opførte Harald Haardraade atter en ny

VÆRELSE I ERKEBISPEGAARDEN.

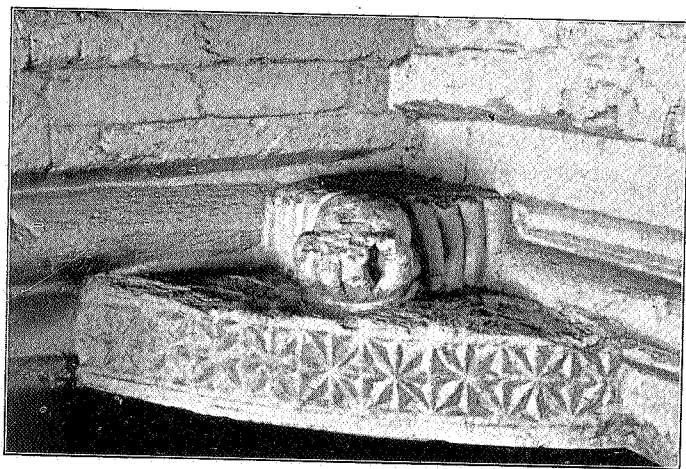
Kongsgaard ovenfor den nuværende Bybro paa Marinetaablisementets og Domkirkegaardens Grund, og denne, der var bygget i 2 Stokværk med Loftsvæler og Maalstue, var endnu i Brug i 1454, men antages at være nedbrændt ved Ildebranden i 1531. I denne Kongsgaard var det, at Mordet paa Einar Thambarskjelver og hans Søn Eindride fandt Sted.

Anseeligere end Kongsgaarden har vistnok Erkebispegaarden været; den nævnes første Gang i 1178 og maa være bygget af Erkebiskop Eystein. Den er delvis bevaret i den østlige Del af den nuværende Kongsgaard. Her haves en Indgangsportal og nogle Rundbuer med Forsiringer. Erkebispens Hæller var i 2den Etage, men de brændte i 1295.

Af private Gaarde nævnes en hel Del, dog især fra det 14de og 15de Aarhundrede; de har som oftest Navn efter en af de første Eiere. Den ældste Gaard, som nævnes, er den saakaldte Skulegaard, der af Olaf Kyrre blev skjænket til Skule.

Søn af den angelsaksiske Toste Jarl. Den laa ved Skipakrok og er egentlig den samme, som den af Olaf den hellige opførte Kongsgaard. Om denne heder det, at den var af Træ og havde Hirdstue med Dør i begge Ender, en stor Skaale, hvor Hirdmændene havde Soverum, og en anden, hvor Hirdstevnet holdtes. Grunden til, at Olaf forærede Gaarden bort, var vistnok den, at den var bleven overflødig som Kongsgaard, efter at hans Fader Harald Haardraade havde bygget den nye Kongsgaard paa Marinen.

Af andre Gaarde kan nævnes Sigurd Svardages Gaard, der nævnes i Begyndelsen af det 12te Aarhundrede og ogsaa er bekjendt ved, at Inge Baardsøn sov der den Nat, da han blev overfaldt af Baglerne (1206), Klunken eller Krunken (1290) Grjot (1300) og Sopen ved Langstrædet (1345). Om Bygningsstilen og Gaardenes Indredning er lidet bekjendt. Sædvanligvis har dog en Gaard bestaaet af 3 forskellige Huse: Stue med Ildsted paa Gulvet, Ljore i Taget, og en Forstue, som dan-

AF OLAFSKIRKENS SOKKEL

Udbyg, prydet med Stjernelist og støttet af en Haand, som holder en Kugle.

ned Indgangen, og ovenover hvilken der var et Loft, Ildhus (Kjøkken) og et Bur i to Stokværk, af hvilke det underste brugtes til Madbod, det øverste til Klædeskammer. Fra Olaf Kyrres Tid indførtes dog en Række Forbedringer, saaledes Ovne og Stengulv, der senere afløstes af Plankegulv, og istedetfor Gluggen virkelige Vinduer, til dels endog med Glasruder. Der blev ogsaa flere Værelser i den samme Bygning, Loft og Kjælder.

Under Olaf Kyrre byggedes ude paa Øren et Gildehus, i hvis Skaale

efter Byloven Lagthinget holdtes. Her var den store Gildeklokke Bøjarbøt. — Paa Øren har ogsaa ligget nogle Smier, *Smidjabudir*, som vel nærmest maa forstaaes som Værfter beregnet paa Skibsbygning. Af Kirker havde Byen en betydelig Mængde. Der nævnes ialt ikke mindre end 16 foruden Kristkirken eller Domkirken. Pladsen lader sig dog kun for endel af dem med nogen Sikkerhed bestemme. Langs Kaupmannastrædet har ligget den ældre og den yngre Klements kirke (med Klokker Glad), Olafskirken, der blev bygget af Magnus den gode ved Saurlid paa det nuværende Raadhus's Tomt, og Korskirken, hvor Norges Bank nu staar. Og langs Langstrædet finder man Gregoriuskirken paa Løveapothekets Tomt, den yngre Maria Kirke (nu Frue Kirke) oprindeligt bygget af Erkebiskop Eystein, Alle Helgens Kirke straks søndenfor Mariakirken, og Peterskirken, hvor Thomas Angells Hus nu ligger. Paa Øren laa desuden Margrethekirken med Byens Vagttårn.

Høit over de andre Kirker i Størrelse og Pragt ragede imidlertid Kristkirken eller Domkirken. Denne fremragende Stilling skyldte den dels, at den var Landshelgenens egen Kirke, hvor hans Skrin var anbragt paa Høialteret, dels at den var først Biskops-, senere Erkebiskopkirke eller Kathedral.

Olafs Hellighed blev anerkjendt allerede Aaret efter hans Fald, et mærkeligt Eksempel paa, hvor hurtig Folkestemningen kan slaa om. Da Liget af Bonden paa Stiklestad var ført til Nidaros, blev det først hensat i et Skur ved Saurlid, men Dagen efter nedgravet i Sandmælen længere oppe ved Elven. Her blev det, da der opstod Rygter om Jertegn ved Liget, Sommeren efter opgravet, og som det heder, befundet aldeles friskt. Paa et Thing blev nu Olafs Hellighed vedtaget, og Liget blev lagt i et Skrin og hensat paa Klements kirkes Høialter. Her henstod det, indtil det flyttedes til Olafskirken, som Magnus den gode og Harald Haardraade byggede ved Saurlid just paa det Sted, hvor det omtalte Skur havde staaet. Disse Kirker stod i Forbindelse med Kongsgaardene. Biskopskirker havdes ikke, da man endnu ikke havde faste Bispedømmer. Først Olaf Kyrre indsatte istedetfor de saakaldte Lydbiskoper, hvis Virksomhed omfatter det hele Folk, Biskoper med en begrænset Virksomhed. Saaledes blev Trøndelagen et Bispedømme, og til Biskop i Nidaros udnævntes Adalbert. Det nye Bispedømme maatte imidlertid have en Kathedral. Derfor opførte Olaf Kyrre c. 1075 en Biskopskirke, indviet til St. Olaf, men senere kaldt Kristkirken, paa det Sted oppe ved Elvemælen, hvor Olafs Lig først var bleven jordet, og hvor en Kilde var sprungen frem. Tidligere var der her opført et Kapel.

Denne Kirke danner det egentlige Grundlag for Domkirken. Den var opført af Graasten med dobbelt Mur og Klæberstens Søiler og var bygget i tidlig normannisk, rundbuet Stil med enskibet Langskib, halvrundt Kor og Taarn mod Vest. Den var den største Kirke, som hidtil var bygget i Norge, og havde en Længde af 50 M., og en indre Bredde i Skibet af henimod 24 M. Den blev staaende urørt i over 60 Aar, i hvilken Tid 4 Konger blev begravet i Kirken.

Overraskende tidlig efter at Olaf var erklæret for hellig, begyndte Valfarterne til hans Skrin. Ikke meget mere end en Menneskealder efter hans Død fortæller Adam af Bremen, at „hans Legeme er med al passende Hæder begravet i en stor Stad i hans Rige i Trondhjem. Hans Festdag holdes den 29de Juli og feires baade af Nordmænd, Svear, Gauter, Daner og Slaver som en stor Festdag.“ — Paa et andet Sted siger den samme Forfatter: „Hovedstaden i Norge er Trondhjem (Trondemnis) som nu, prydet med Kirker, besøges af talrige Pilgrimsskarer. Der ligger den salige Konge og Martyr St. Olafs Lig, ved hvis Grav Herren den Dag idag udfører underbare Helbredelser, saa at de, der haaber at faa Hjælp af hans Fortjeneste, strømmer derhen fra fjerne Egne.“

Men et endnu langt større Omfang fik vistnok Valfarterne til Nidaros fra Midten af det 12te Aarhundrede efter at Erkesædet var oprettet og Kristkirken var ombygget.

Først havde de norske Biskoper staaet under Erkebispens i Hamburg—Bremen senere fra 1103 under Erkebispens i Lund. Men i 1151 blev det besluttet at oprette, et eget Erkebispedømme for Norge og dets Skatlande, og i denne Anledning sendtes

FRA OLAFSKIRKEN.

Klæberstens Hoved omfattet af to Hænder.

Kardinal Nikolaus Breakspeare Aaret efter op til Nidaros, hvor han indsatte Biskop Jon af Stavanger til Erkebisp med Sæde i Nidaros. Under Erkebiskopen skulde lyde 10 Biskoper, 4 i Norge og 6 i Skatlandene, Island og Grønland. Desuden oprettedes Kapitler ved de norske Bispesæder; de skulde danne Biskopens Raad og

FRA DOMKIRKEN.
Kapitæler fra c. 1070—1150.

Derfor paabegyndte Erkebiskop Eystein, der i 1157 efterfulgte Jon som hans Eftermand, en storartet Ombygning af Kristkirken.

Hans Byggevirkomhed falder i to Perioder, den første indtil 1180, den sidste fra 1183 til hans Død i 1188.

I den første Byggeperiode opførte han Tverskibet med nordre og søndre Vinge og Skrudhuset eller Sakristiet paa Kirkens Nordside, samt en Vestfløi eller et Langhus for Menigheden. Alle disse Arbejder blev udførte i den saakaldte senere normanniske Rundbuestil. En endnu bevaret saare vigtig latinsk Indskrift viser, at Eystein den 26de November 1161 indviede et Alter i den søndre Vinge.

Hans Byggevirkomhed blev dog afbrudt ved at han under Stridighederne med Kong Sverre i tre Aar maatte opholde sig i England. Men efter Tilbagekomsten i 1183 gjenoptog han Arbejdet.

I denne 2den Byggeperiode ombyggede og udvidede han Kristkirkens Skib (Korets østre Kors) ved at tilføie de manglende Sideskibe. Ligeledes opførte han ved Korets østlige Ende en Mariastuke med 3 Kapeller (Ottekanten, Høikoret). Kilden, der tidligere havde været udenfor Kirken, fik nu Plads i Muren. Stilen var den tidlige engelske med Spidsbuer og Bladkapitæler. —

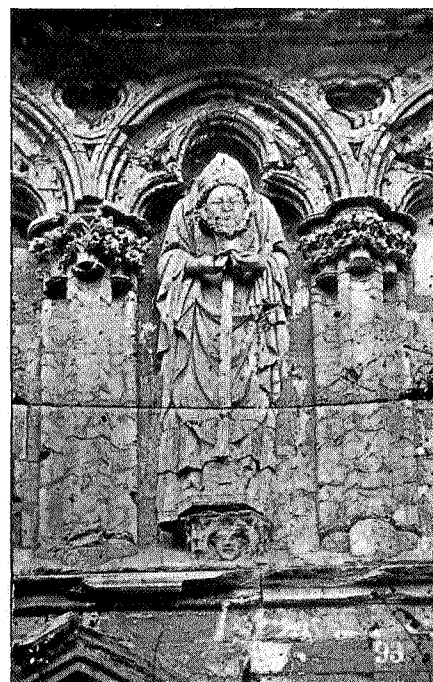
Eystein kan vel ikke i den korte Tid, som han har levet, have rukket at fuldføre hele dette Arbejde; men efter den af ham lagte Plan blev Opførelsen fortsat. Og han har da fremfor nogen Æren af at have været Domkirkens Skaber og Bygherre. Der er ogsaa Vidnesbyrd om, at han personlig tilsaa og ledede

vælge hans Efterfølger, naar Ledighed indtraadte.

Men hele denne Ordning, hvorved Norge skulde fremtræde som en selvstændig Kirkeprovins, krævede en ny pragtfuld og meget større Kirkebygning, der kunde give Rum for Erkebispens med hans Raad og de talrige Skarer af Pilgrimme, der navnlig ved den store St. Olavs Fest strømmede til Byen. Erkebiskopen var ogsaa *tignarmadr*, d. e., han havde fyrstelig Værdighed.

FRA DOMKIRKEN.
Kapitæl i Koromgangen fra c. 1180.

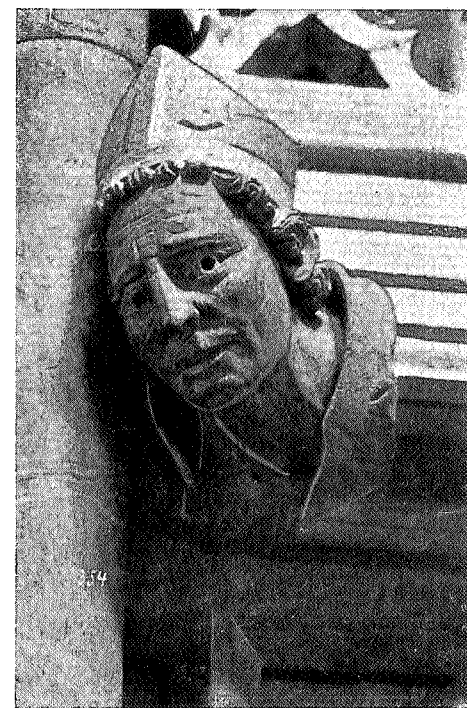
FRA DOMKIRKEN.
St. Dromysius. Skibets vestre Væg (1250—1300).

disse var St. Olavs Skrinover Høialteret. Det bestod af 3 Trækister, hvoraf den yderste havde Form efter Daidens Ligkister af et Gavltag men omgivet med Svaler og forsiret med Ædelstene, Guld- og Sølvbeslag. Den inderste Kiste var af Sølv og havde en Vægt af 6500 Lod. De 2 andre Helgenskrin var St. Bernhards og St. Eysteins. Det sidste som ogsaa var af Sølv, veiede 816 Lod.

Det er et Spørgsmaal, som paatrænger sig, hvorledes Midlerne til et saa storartet og kostbart Byggeforetagende skaffedes tilveie. —

Men Kirken havde i Middelalderen nær sagt ubegrænsede Indtægter.

Allerede under Sigurd Jorsalfarer indførtes Tiende. Desuden havde Kirken og Biskoperne Ret til at oppebære Bøder. Og Erkebiskop Eystein fik Bønderne til at gaa ind paa at erlægge disse ikke efter sak metinn, men efter silfr metinn eyri. Det vil sige, Pengene skulde erlægges ikke efter deres paalydende Værdi, men efter deres Sølvværdi, hvorved Indtægten af Bøderne med en Gang blev fordoblet. Omtrent samtidig blev der vedtaget en Forandring i Testamentlovgivningen, saaledes at de Indskrænkninger som tidligere havde paahevet Retten til at gjøre Testamente, blev ophævet, hvilket i høi Grad kom Kirken til Gode. — Ved Midten af det 13de Aarhundrede paabødes en Kvægskat til Domkirken, der ydedes af det hele Land og endog nogle Dele af Sverige. Men denne Skat kom alsaar kun den seneste Del af Byggearbejdet til Gode. Derimod kom der uden Tvil ind særdeles betydelige Beløb ved milde Gaver fra valfartende Pilgrime.

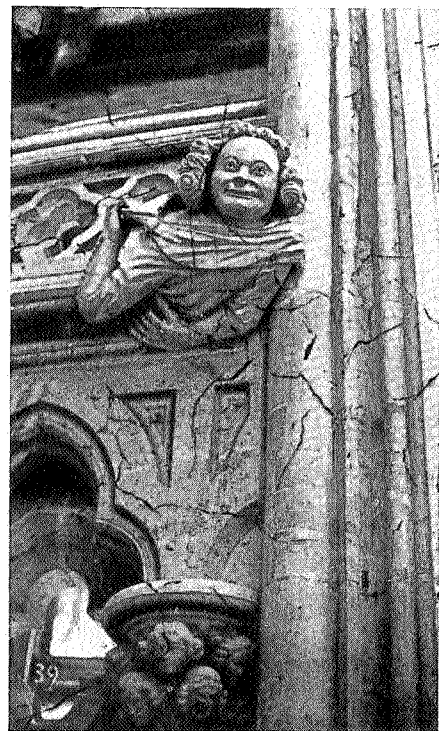
FRA DOMKIRKEN.
Bispehoved (fra Korbuen 1328—1400).

Peder Clausen (ca. 1600) angiver disse ved den store Procession paa Olafsdagen undertiden at have udgjort 4—5000 Mk. Sølv, hvad der dog maa være en betydelig Overdrivelse. —

Forøvrigt havde ogsaa Erkebiskopen selv betydelige Indtægter overensstemmende med sin fyrstelige Stilling. Efter den Afgift af 800 Gylden, Erkebispen maatte erlægge til Pavestolen for Beklædningen med Pallium, har man anslaaet disse til ca. 140000 Kr. aarlig. Man ser jo ogsaa, at endog den sidste Erkebiskop Olaf Engelbrektsson havde Midler til at opføre et befæstet Slot, Stenviksholmen.*) —

Der var i Nidaros 5 Klostre, af hvilke det ene Bakkekloster var Nonnekloster. Det nævnes først ved Midten af det 12 Aarh. men omtales ellers ikke synderlig.

En af dets vigtigste Eiendomme var det gamle Konge- og Jarlesæde Lade. — Af Munkeklostrene var de vigtigste Nidarholm Kloster og Elgesæter Kloster. Nidarholmen, nu Munkholmen, der ligger i Fjorden 1920 M. n. f. Byen benyttedes oprindeligt som Rettersted. — saaledes blev Trælen Karks Hoved her fæstet til en Galge. En værdigere Anvendelse fik Øen, da i Begyndelsen af det 12 Aarh. Lendermanden Sigurd Ullstreng fra Viggen i Børsen her grundede et Benediktiner eller Cluniacenserkloster. Der blev tillagt Klosteret betydeligt Jordegods, saaledes Gaarden Hernæs paa Frost. I dette Kloster havde Magnus Blinde Tilhold, efter at være bleven afsat og lemlestet, indtil han blev taget ud af Sigurd Slembedegn. Paa Hertug Skules Tid var Klosteret i dybt Forfald. Det var da, den intrigante Rita-Bjørn var Abbed. Munkene sigtedes af Erkebispen som Overtrædere af alle Klosterregler ja som Tyve og Rømningsmænd. Men Klosteret blev i 1248 reformeret af den engelske Munk Mathias Parisiensis, der er bekjendt som en fremragende og interessant Krønikeskriver.

FRA DOMKIRKEN.

Gesimsfigur (fra Koromgangen) 1328—1400.

Det blev i 1531 ødelagt ved en af Lynet forårsaget Ildebrand, sandsynligvis samtidig med den, der ogsaa lagde Byen og Domkirken i Aske.

*) For ikke at splitte Stoffet, skal vi her meddele de vigtigste Træk af Kirkens Historie indtil vor Tid:

Dens Forfaldsperiode begynde snart efter at den var færdigbygget. Den er i det hele 5 Gange hjemsøgt af Ildebrande. Første Gang var Mandag i Paaskeugen den 4de April 1328 paa Erkebiskop Eilifs Tid. I et bevaret Brev til «alle Mænd i Bergens Bispedømme», hvori der opfordres til at yde Bidrag til Kirkens Gjenopførelse, fortæller Erkebispen selv om den ulykkelige Tildragelse, der har rammet Kristkirken, som man kunde kalde «Kronen i Prydelsen for dette Land» Ikke alene Træværket uden- og indenfor brændte op, men endog Stenstolper og Klokker med mange dyrebare Sager, Pillarer og Stenbuer oven- og nedentil, saa at vi have større Skade deraf end allerede er skeet, hvis den ei snart bliver udbedret».

Sandsynligvis har Restorationen ikke været videre fuldstændig, thi i 1427 heder det, at Kirken mangede Tag og gik sin Ruin imøde. Dog omtaler Venetianeren Pietro Qverini, der i Juni 1432 besøgte Byen, «den herlige od prægtig byggede Domkirke». Men den 2 Juli samme Aar blev den, medens Aslak Bolt var Erkebiskop, rammet af en ny heftig Ildsvaade. Ogsaa denne Gang maa der have strømmet Gaver ind. Saaledes skjenkede Munkene paa Hoved-Øen Fiskeret i Bundefjorden til Domkirkens Gjenopførelse. Men det afgjørende Knæk fik

Paa „Øen“, søndenfor Nidelven, laa Elgesæter Kloster. Det antages stiftet af Erkebiskop Eystein og tilhørte Augustinerordenen. Klosteret nævnes oftere under Borgerkrigene; men er især bekjendt fra Katastrofen i 1240, da Hertug Skule og hans Søn Peter her blev dræbt og Klosteret brændt.

Det blev dog gjenopbygget, og endnu i 1558 holdtes Gudstjeneste i Klosterkirken.

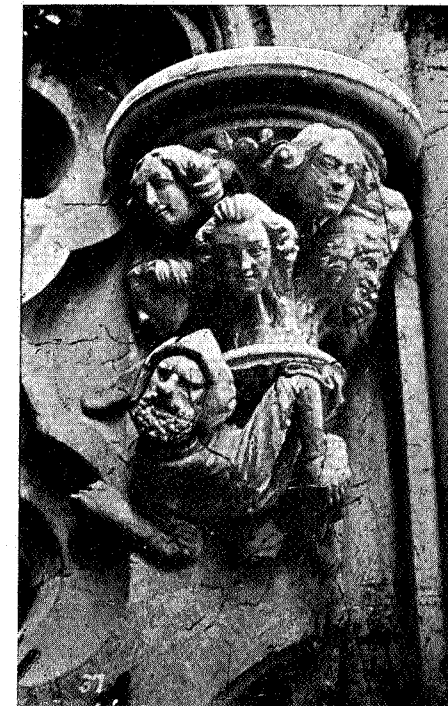
Man antager, at Tjodrik Munk, der c. 1180 skrev den første norske Historie paa Latin, har tilhørt dette Kloster. Hans Værk gaar til Borgerkrigenes Begyndelse 1130.

Ogsaa de i Begyndelsen af det 13 Aarh. oprettede Tiggermunkeordener, Dominikanerne og Franciskanerne, var i Nidaros repræsenteret ved to Klostre. Dominikanernes, (Sortebrødrenes) laa vest for Domkirken og undgik Branden i 1531.

Franciskanernes, (Graabrødrenes) antages af Lange at have ligget nede ved Øren og at have givet Munkegaden dens Navn. Det gik med i den nævnte Brand.

I Landdistrikterne fandtes 2 Klostre: Nonneklostret paa Rein i Stadsbygden, og Munkeklosteret paa Tautra ved Frost. Det første var grundlagt af Hertug Skule, som gjorde sin Søster Sigrid til Abbedisse. Her tilbragte ogsaa Skules Datter den ædle Dronning Margrethe sine sidste Dage og døde i 1267. Omkring 1530 blev Fru Inger af Østerraad Forstanderinde for Klosteret. Det eiede dengang betydeligt Jordegods, ikke mindre end 202 Gaarde.

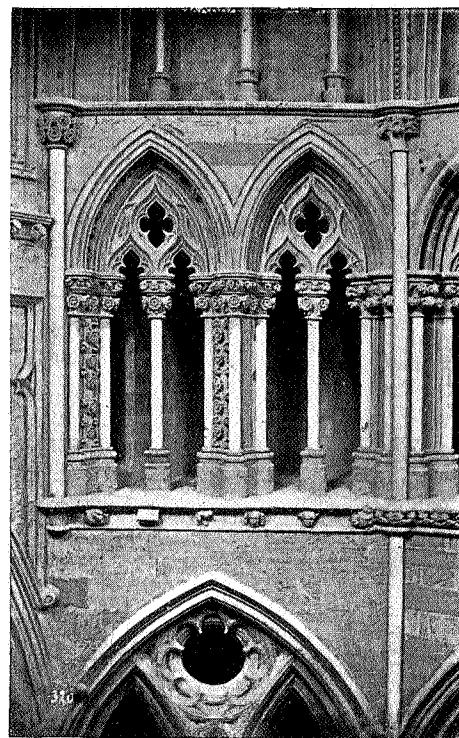
Tautra Kloster hørte til Cisterciensernes Orden og var grundlagt i 1207. Dets Historie er lidet bekjendt før Begyndelsen af det 16 Aarh. Dengang var den dansk fødte Mathias Henriksen Abbed. Men han var en alt andet end from Mand og blev sat under Tiltale for en Række grove Forseelser. Bl. a. førte han uterligt Snak, slog Munkene i Kirken, saa Blodet styrtede af Næse og Mund, og „haandtoges med Broder Niels, hvorunder de klorede hinanden som Katte“. — Man ser, at en Reformation højlig paakrævedes. Tilsidst maatte han afstaa

FRA DOMKIRKEN.

Kapitæl fra Koromgangen efter 1328.

Kirken ved Byens Brand den 5 Mai 1531. Tverskibet og Vestskebet blev ødelagt, og kun Ottekanten og Koret stod tilbage. Samtidig blev Erkebispstolen berøvet Midlerne til Kirkens Istandsættelse, da Kirkegodset ved Reformationen blev inddraget under Kronen. I 1562 begynde vistnok en Slags Restauration, men den stansede foreløbig under Syvaarskrigen, da Svenskerne ifølge et vistnok temmelig upaalideligt Sagn skal have brugt Kirken til Stald. I 1578 blev det imidlertid ved kgl. Res. bestemt, at Kirken skulde benyttes som Sognekirke. Denne Bestemmelse er af stor Betydning, eftersom det for en væsentlig Del skyldes den, at ikke Kirken helt er gaaet til Grunde. I det 17 Aarh. blev der foretaget forskellige Reparationer. Men i det 18 Aarh. blev Kirken atter rammet af 2 betydelige Ildebrande, nemlig i 1708 og 1719. Ved den sidste Brand slog Lynet ned i Taarnet, og alt brændte, som kunde brænde. Kirken blev dog sat i nogenlunde Stand. Reparationsarbejdet var tilendebragt i 1760, og fra den Tid beholdt Kirken det Udseende, som den havde, da den nuværende Restauration begynde i 1869.

FRA DOMKIRKEN.
Buer i Høikortriforiet efter 1328.

Klosteret til den danske Ridder Nils Lykke. Fru Ingers Svigersøn. Men ogsaa under ham fandt der Skandaler Sted i Klosteret. —

Man har Efterretning om, at Klostret har eiet 167 Gaarde, og af en bevaret Inventariefortegnelse sees, at det var vel udstyret med Verktøi tilhørende forskjellige Haandverk.

Saavel af Reins som af Tautra Klostre er betydelige Ruiner bevaret.

Ved Reformationen blev samtlige Klostre sekulariserede, og deres Eiendomme lagte under Kronen.

b. Historie i Middelalderen.

Den fremtrædende Plads, som allerede Harald Haarfagre havde tildelt Trøndelagen, idet han erkjendte det for Landets Kjerne og opslog sin Residens her, beholdt ogsaa Landsdelen i de følgende 2—3 Aarhundreder. De trønderske Stormænd og

FRA DOMKIRKEN. Søilehoved (c. 1180).

den trønderske Almue øver i denne Tid en bestemmende Indflydelse paa Rigets Styrelse og Skjæbne. Og Nidaros vedblev at være Hovedstaden, skjønt Kongerne var af søndenfjeldsk Æt. Ved Kongehyldningen, hvorved den vordende Konge paa Thinget tildømtes Riget efter gammel Lov, tillagdes Trønderne det afgjørende Ord, og dette betragtedes tilsidst som en Forret, saaledes at enhver Tronprætendent tiltrængte Trøndernes Sanktion for rettelig at være hyldet som Konge. I længere Tid baade indsatte og afsatte Trønderne Landets Herskere. Saaledes var det Trønderne, som udraabte Haakon Adalsteinsfostre til Konge efter Erik Blodøkses Fordrivelse. Ligeledes afsatte og fældte de trønderske Stormænd Haakon Jarl efter at han havde hersket over Landet i 30 Aar. Disse samme Stormænd hyldede saa Olaf Trygvessøn som Konge paa Ørethinget. Men efter, at han var falden ved Svolder, kom atter Ladejarlernes Æt til Magten med Erik og Svein Jarl, rigtignok saaledes, at de erkjendte den danske og svenske Konge som Overherrer.

Olaf den hellige blev først udraabt til Konge paa Oplandene og maatte bestaa en haard Kamp med Svein Jarl og de trønderske Stormænd, hvoriblandt Einar Thambarskjælver, inden han fik Herredømmet over Trøndelagen.

Han var dog klog nok til at erkjende Trøndelagen for „alt Landets Hovedstyrke“ og tog derfor med Kraft fat paa Gjenreisningen af Nidaros, som Svein Jarl

havde ladet afbrænde. Det lykkedes ham ogsaa at vinde endel af de trønderske Ætter for sig, saaledes Finn Arnessøn paa Austraaft; men de fleste vedblev at være hans Modstandere. Tilsidst satte de sig i Forbindelse med den danske Konge Knut den mægtige, og ved hans Hjælp nødte de Olaf til at forlade Riget. Da han saa kom tilbage, mødte Trøndelagen og Haalogalands forenede Høvdinge ham med en overvældende Styrke ved Stiklestad. Aldrig før havde man i Norge seet en saa stor Krigsmagt samlet. —

Det danske Regimente blev dog yderst upopulært, og de ledende Stormænd angrede snart sin ukloge og unationale Politik. Derfor fik Einar Thambarskjælver med Støtte af Kalf Arnessøn snart Olaf erklæret for Helgen, og siden hentede de Olafs Søn Magnus fra Gardarike og fik ham erkjendt som Konge. Under Magnus' Kongedømme udøvede da, som naturligt, Einar og Kalf den største Indflydelse. Forstaaelsen mellem dem var imidlertid ikke god, og det endte med at Kalf blev styrtet og maatte gaa i Landflygtighed. Einar vedblev nu at være den ledende Statsmand under Magnus' Regjering. Men med hans Eftermand Harald Haardraade kom han i Strid, og det endte med at han blev myrdet i selve Kongsgaarden. Denne Udaad, vakte, som rime ligt var, stor Forbitrelse i Trøndelagen, og det vilde have seet slemt ud for Harald, hvis ikke Finn Arnessen var kommen ham tilhjælp. Denne, der vel aldrig havde været nogen Ven af Einar, lykkedes det at berolige Stemningen, efter at Kongen havde gaaet ind paa at kalde Kalf tilbage fra Landflygtigheden. Kongen lønnede dog denne store Tjeneste ilde, idet han stillede Kalf paa en Uriaspost, hvor han faldt, og af Vrede herover gik Finn i den danske Konges Tjeneste.

Maaske fordi han var ilde likt af Trønderne, opholdt Harald Haardraade sig oftest i det af ham anlagte Oslo. —

Anderledes var det med Olaf Kyrre. Denne fredsæle Konge arbejdede med Iver for at udjevne Modsætningerne. Han residerede i Nidaros og tog sig meget af Byens Opkomst. Saaledes byggede han, som vi har seet, Kristkirken og stiftede det store Gilde (Myklegildet) der skulde forene Byens Borgere i et Broderskab. Selv deltog han ogsaa i Gildets selskabelige Sammenkomster.

Magnus Barfot var under sin 10-aarige Regjering næsten uafbrudt optaget af Krige. Men hans Efterfølgere Sigurd Jorsalafarer og Eystein residerede begge oftest i Nidaros. Især den sidste har indlagt sig betydelig Fortjeneste ved at arbejde for Byens og overhovedet detnordenfjeldskes Opkomst. Saaledes anlagde han Fjeldstuerne over Dovre der, hvor Hovedveien allerede dengang gik fra Trøndelagen til Oplandene og Viken. I Vaagen opførte han Rorboder for dem, der drev Skreifiske i Lofoten. Og ved Agdenæs, hvor Skibe ofte forliste, anlagde han en Havn med en Stændæmning. Anlægget blev senere udbedret af Haakon Haakonsson, og Rester af dette er i vor Tid gjenfundet,

FRA DOMKIRKEN.
Hoved i Korbuen (efter 1328).

I Byen selv lod han opføre flere store Skibsnaust oppe ved Elven. Endelig lod han bygge Kirker i Trondenæs, Vaagen og Agdenæs, og i Byen opførte han St. Nikolai-kirken i Nærheden af Kongsgaarden.

Med Borgerkrigene efter Sigurd Josalafarers Død træder Nidaros ind i et nyt Tidsrum. Byen indtager ikke længer den samme dominerende Stilling som tidligere. Den har faaet Konkurrenter i de i den sidste Halvdel af det 11te Aarh. anlagte nye Kjøbstæder i Oslo og Bergen. Navnlig begynder Bergen, der var anlagt af Olaf Kyrre, temmelig snart at faa en livlig Handel og at udvikle sig til en By af Betydning. Og de trønderske Høvdinger træder noget mere tilbage for Høvdinger fra Viken og Vestlandet. Disse var det, som fik indført Jernbyrden som Bevismiddel med Hensyn til kongelig Byrd, og som fik Irlænderen Harald Gille hævet paa Tronen. Af hans Sønner støttedes Sigurd Mund af trønderske Høvdinger, som Saada-Gyrd og Ottar Birting, medens Tjostulf Aalesson og Gregorius Dagsson, som begge var fra Viken, var Inges fornemste Raadgivere.

En Tid herskede der Fred mellem dem, og i denne Fredsperiode var det, at Erkesædet oprettedes. Snart udbrød der imidlertid en Strid mellem Høvdingerne, som gik over til Borgerkrig. Den førtes med vekslende Held. Først led Trønderne Nederlag, og de af dem hyldede Konger Sigurd Mund og Eystein blev fældte. Inge, der nu stod som Seierherre, udnævnte derefter sin Fehirde Eystein Erlendsson, der tilhørte en mægtig Trønderæt, til Erkebiskop, idet han maaske derved troede at skulle forsone Trønderne. Men det lykkedes ikke. Trønderne reiste sig paany under Ledelse af Haakon Herdebred, og Inge blev fældet i Slaget ved Oslo.

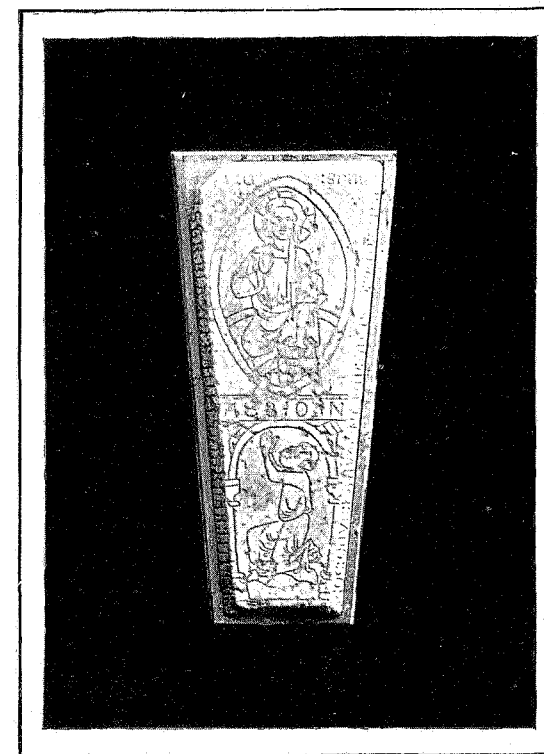
Men nu træder Vestlandets Høvdinger med Erling Skatte i Spidsen frem paa Skuepladsen. Denne ærgjerrige og kløgtige Politiker sluttede efter at have overvundet Haakon Herdebred en Overenskomst med Erkebiskopen, der tilsigtede at give Landet en ny og fast Tronfølgeordning og derved gjøre en Ende paa Borgerkrigene, der netop havde sin Grund i Lovgivningens Mangelfuldhed paa dette Punkt. Da Kongeætten paa Mandssiden kunde ansees for uddød, opstillede han sin Søn Magnus, der som Dattersøn af Sigurd Jorsalafarer repræsenterede Kongeætten paa Spindsiden, som Tronprætendent, Og for at hjælpe paa den mangelfulde Legitimitet, bevægede han Erkebiskopen, — selvfølgelig mod endel Indrømmelser til Kirken — til at krone ham, idet han herved paaberaabte sig som Præcedens, hvad der havde fundet Sted med Vilhelm Erobreren i England og Svein Estridsson i Danmark. —

Paa et Rigsmøde i 1164 i Bergen, hvor Kroningen foregik, blev der da tillige vedtaget en ny Arvefølgeordning. Riget skulde være en Mellemting af Arverige og Valgrige. Uægte Kongssønner skulde udelukkes fra Tronfølgen, og Tronen tilfalde den ældste ægtefødte Kongssøn, forsaavidt ikke Uforstand eller Ondskab gjorde ham uskikket. I saa Fald skulde et i Nidaros under Erkebiskopens Forsæde sammentrædende Rigsmøde vælge til Konge enten en hans af Brødre eller, om ingen saadan fandtes, den nærmeste arveberettigede Frænde, alt under Forudsætning af, at han befandtes skikket. Var der ingen saadan i Kongeætten, skulde Rigsmødet vælge en anden, som tyktes „bedst skikket til at vogte Guds Rige og Landets Lov“. — Ved Siden heraf fattedes ogsaa en Bestemmelse om, at den afdøde Konges Krone skulde ofres for hans Sjæl og til evig Tid hænge i Kristkirken til Guds og St. Olafs Ære. Dette har man opfattet som et symbolsk Udtryk for, at Kongen tog Riget til Len af St. Olaf, d. v. s. af Kirken, der saaledes blev Landets høieste Myndighed.

Men der er neppe Grund til at lægge saa meget i denne Beslutning. Aristokratiet har ikke følt den som noget Afbræk i sin Magtstilling, ogsaa af den Grund at de geistlige Herrer tilhørte Landets mægtige Ætter og var nøie knyttet til Aristokratiets Interesser. Hovedvegten bør lægges paa, at Landet ved den nye Ordning vilde have faaet en Arvefølge Lov, der passede til Tidens Krav, og som gjorde Ende paa de tidligere Tronstridigheder og anarkiske Tilstande. —

Allerede under den første Forhandling med Erling Skakke havde imidlertid Erkebiskopen udtalt Frygt for, at Trønderne vilde anse sin Ret krænknet ved den nye Ordning, og at en Prætendent, der som Kongssøn gjorde Krav paa Tronen efter den ældre Arveret, vilde faa et stort Parti. Og denne Frygt viste sig vel begrundet. Erkebispens Politik vandt ikke Tilslutning hos Trønderne. Disse var ingenlunde tilbuds at give fra sig sin ældgamle Ret til ved Hyldningen paa Ørething at stadfæste den ifølge St. Olavs Lov arveberettigede Tronfororders Ret til Tronen.

Foreløbig var vistnok Alliancen mellem Aristokratiet og Kirken saa mægtig, at ethvert Opstandsforsøg havde ringe Udsigter. Og Magnus regjerede derfor i flere Aar under sin Faders Formynderskab i Ro og Fred. Men da en ny Prætendent Eystein Meyla der udgav sig for Kongssøn, reiste en Flok, erklærede næsten hele Trøndelagen sig for ham, og den samme Tilslutning ydede Trønderne hans Efterfølger Sverre, der var (eller udgav sig for at være) Søn af Sigurd Mund. Denne bemægtigede sig i 1177 ved et dristigt Kup Nidaros og lod sig paa Ørething udraabe til Konge over hele Norge. Fra nu af bliver Nidaros i en Række af Aar den stadige Skueplads for en Række Kampe mellem Partierne, der vekselvis søgte at bemægtige sig Byen. Efter Erling Jarls Fald i Slaget paa Kalvskindet den 19 Juni 1179 begyndte imidlertid Vægtskaalen at helde til Sverres Side. Han erklærede nu Trøndelagen for sit rette Hjem og Trønderne for sine kjæreste Undersaatter, og han begyndte at ordne denne Landsdels Styrelse efter det enevældige Kongedømmes Grundsætninger. Saaledes indsatte han kongelige Embedsmænd: Sysselmænd og Lagmænd, der overtog Lendermændenes og Aarmændenes Funktioner. Af de trønderske Stormænd gik nu ogsaa enkelte over paa Sverres Parti, saaledes Baard Guttormsen, Hovedet for den mægtige Reinsæt. Derimod holdt Erkebiskopen fremdeles fast ved Forbundet med Vestlandspartiet under Magnus, der havde sin Hovedstøtte i Bergen. Efter Nederlaget paa Ilevolden udenfor Befæstningerne ved Træborgen paa Iletangen, maatte imidlertid Erkebiskopen flygte til England og Magnus til Danmark. Bedre Lykke havde ikke Magnus ved sine gjentagne Angreb paa Nidaros, og tilsidst faldt han i det blodige Sjøslag ved Fimreite i 1184, hvor Blomsten af det

FRA DOMKIRKEN.

Ligsten over Asbjørn Litle (ukjendt) 13 Aarh. Oventil Kristus med Glorien, nedentil en bedende Mand.

norske Aristokrati lod Livet. Allerede Aaret i Forvæien havde Erkebisokpen opgivet Magnus's Sag som haabløs og sluttet Forlig med Sverre.

Sverre var altsaa nu Eneherre i Landet, og Trøndelagens overordnede Stilling ligeoverfor de øvrige Landsdele syntes sikret. Men det ulmede fremdeles i Grunden, og nye Partier reiste sig paa Vestlandet og i Viken. Farligst for Sverre blev dog en ny Strid med Erkebiskopen, efter at Erkebiskop Erik havde efterfulgt Eystein.

Naar baade Kongen og Erkebiskopen skulde residere i samme By, kunde det neppe undgaaes, at Erkebiskopens fyrstelige Magtstilling blev Kongen en Torn i Øiet. Sverre besværede sig da over, at Erkebiskopen tiltog sig Rettigheder, som ikke var ham

hjemlede. Saaledes havde han flere Krigsfolk i sin Tjeneste, end det sømmede sig for en Kirkens Mand. Han behøvede ikke nogen Hird eller noget Hærskib med 90 Mand eller mere ombord og med Skjolde fra Stavn til Stavn. — Da Erkebiskopen ikke vilde give efter, forelagde Sverre Sagen, karakteristisk nok, for Bønderne til Afgjørelse, og da disse gav Kongen Medhold, fandt Erkebiskopen det ikke tilraadeligt at blive i Byen, men drog i Landflygtighed til Danmark, hvor han fik en venlig Modtagelse af Erkebiskop Absalon. Det lykkedes nu disse at bevæge Paven til at udstede en Bule, i hvilken Sverre truedes med Banlysning, hvis ikke Erkebiskopens Krav blev efterkommet. Som Modtræk herimod tvang Sverre de i Landet gjenblevne Biskoper til høitidelig at krone ham i Bergen, hvad der rigtignok forsaa vidt var en Inkonsekvens som han selv paa det bestemteste havde bestridt Kroningsaktens Betydning for Kongedømmet, da det gjaldt Magnus Erlingssøn. Denne Biskopernes Eftergiven-

hed blev, som rimeligt kan være, af Paven taget saare ilde op, og de blev i 1194 excommunicerede.

Kort efter reiste sig i det søndenfjeldske et nyt meget farligt Parti, Baglerne, der lededes af Biskop Nikolas af Oslo og Reidar Sendemand og fik en betydelig Tilslutning. Der kjæmpedes nu et Par Aar med vekslende Held i forskellige Dele af Landet. Men i Aarhundredets sidste Aar blev Sverres Stilling meget kritisk. I 1198 blev Sverre sat i Ban af Paven, og de Dele af Landet, som blev ham tro, belagdes med Interdikt, og i det følgende havde Baglerne saadan Fremgang, at de med sine store Skibe beherskede hele Kysten og havde hele Landet inde undtagen Trøndelagen. De seilede ogsaa ind gennem Trondhjemsfjorden og indesluttede Sverre i Byen. Men aldrig har denne overordentlige Mands Geni og Evne til at finde Udveie vist sig i et mere glimrende Lys. Han lod i selve Byen bygge en Række store og høibordede Skibe, 6 ude paa Øren (vel paa de saakaldte (Smidabudir), 1 i Kongsgaarden og 1 i Erkebispegaarden, begge disse Gaarde laa nemlig ved Elven. Da

disse Skibe var færdigbyggede, seilede han ud gennem Elven og traf ved Frosta paa Baglernes Skibe, som efter et mislykket Angreb paa Byen, der var vel befæstet bl. a. ved Borgen paa Iletangen og et Brohoved ved Bybroen, havde lagt sig i Aasentjorden. Ved Tautra kom det nu den 18de Juni til det største Sjøslag, som nogensinde har staaet paa Trondhjemsfjorden. Det endte med Sverres Seier, idet Birkebeinerne entrede og erobrede 6 af Baglernes Skibe. Krigen var dog ikke dermed forbi. Ogsaa det følgende Aar gjorde Baglerne et Streiftog til Nidaros, og Sverre maatte bestaa haarde Kampe i Oslo og Tunsberg, inden han døde i Bergen i 1202. —

Før sin Død afsendte han en Skrivelse til sin Søn Haakon, der opholdt sig i Nidaros, og raadede ham til at slutte Fred med Geistligheden. Haakon, der nu af Trønderne blev hyldet paa Ørething, fulgte ogsaa dette Raad. Han udstedte en Kundgjørelse, hvori han tilstod „den hellige Kirke og de lærde Mænd al den Frihed, som tilkommer hver især, dog uden Skade for Kongedømmet og den kongelige Værdighed“. I Henhold hertil hævede Erkebiskopen Interdiktet, og Baglerne nedlagde Vaabnerne. Landet aandede igjen frit og hele Landsfolket gav sig under Kong Haakon.

Men det viste sig, at Modsætningerne endnu ikke var udjevned. Da efter den unge haabefulde Konges pludselige Død de trønderske Høvdinger satte først hans Brodersøn, der var et Barn, og siden en af sine egne, Reinsættens Repræsentant Inge Baardsøn, der var en Søstersøn af Sverre, paa Tronen, fandt de andre Høvdinger sig brøstholdne derved. Foruden at dette Valg efter deres Mening var bestemt af lokale-Interesser, kunde de ogsaa paaberaabe sig, at det var skeet stik imod det af Trønderne selv hævdede Princip, at kun kongelig Fødsel i Mandslinjen gav Ret til Tronen.

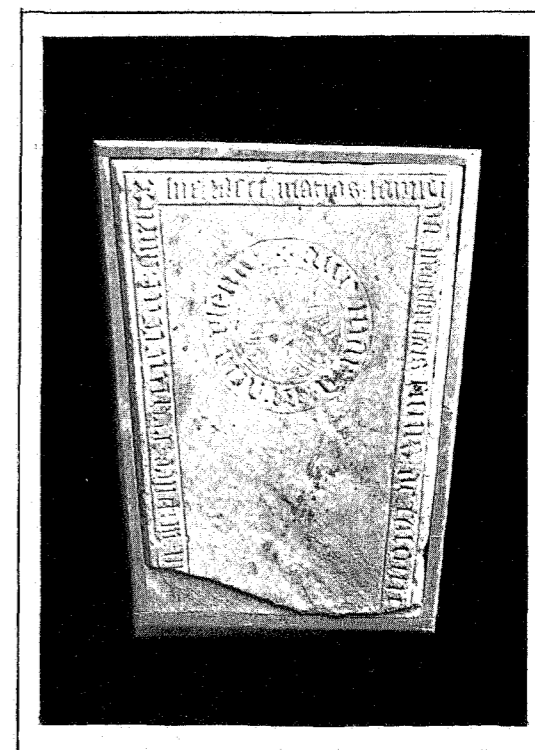
Baglerne reiste sig saaledes paany og udraabte til Konge en (virkelig eller foregiven) Søn af Magnus Erlingssøn, ved Navn Erling Steinvæg.

Med Understøttelse fra Danmark lykkedes det dem ogsaa at reise en betydelig Hærmagt. Og i 1206 kom de uventet over Kong Inge i Nidaros. Det var den 21de April netop som Kong Inge feirede sin Søster Sigrids Bryllup med Lendermanden Thorgrim af Ljaanes. Sagaen giver en detaljeret og interessant, ogsaa for Byens Topografi vigtig Skildring af Overfaldet. Paa Grund af Bryllupsfestlighederne var det daarligt med Vagtholdet. Baglerne kunde derfor uhindret lægge til med sine Skibe paa Iilsviken og udenfor Øren, og da de havde bragt paa det rene, at der ikke som sædvanlig var nogen Vagt ved Gildeskaalen, sprang de i Vandet og gik i Land. Efter Angrebsplanen, der var lagt af Lodin Stallare, skulde en Afdeling under Kong Erling Steinvægs Ledelse marschere op ad vestre Stræte, en anden, ført af Philip

FRA DOMKIRKEN.

Ligsten over en Mand i Rustning med et Skjold prydet med Liljer og 2 Kroner (13de Aarh.).

FRA DOMKIRKEN.

Ligsten af Marmor over Mathias Stenhugger (Bygmester) fra Køln, død 1316.

Jarl op ad nordre Stræte, og en tredie i Baade ro'opover Elven og afskjære dem, som maatte ville ro over. Planen blev nøiagtig udført. Baglerne trængte ind i Kongsgaarden, dog uden at finde Kong Inge, der om Natten laa i Sigurd Svardages Gaard langt nede i Byen ved Bryggerne. Derefter brød de op Margrethekirkens Vagttaarn og begyndte at ringe med Stormklokken Bøjarbøt i den Hensigt at vække Birkebeinerne og drive dem ud paa Gaden. Hensigten naaedes ogsaa, og en Mængde Birkebeinere blev nu dræbt dels i Gaderne, dels i Kirkerne. Af Gader omtales foruden de ovenfor nævnte Øvre Stræte og Geilan og af Gaarde Thord Finngesbroders og Sigurd Eikeruns. Desværre lader dog disse Gaardes Beliggenhed sig ikke nærmere bestemme. Der nævnes ogsaa flere Kirker, foruden Margrethekirken: Gregoriuskirken, Mariakirken, Olafskirken og Andreaskirken, hvor der tildels fandt grusomme Myrderier Sted. Kristkirken synes dog hverken denne Gang eller ved tidligere Leiligheder at have lidt noget. Det er Ilden, mere end Menneskene som har ødelagt den.

Ved Blodbryllupet i Nidaros mistede 90 Birkebeinere Livet, deriblandt mange Stormænd, Brudgommen selv blev haardt saaret, og Baglerne gjorde et overmaade stort Bytte. Efter Angivelserne er dette blevet anslaaet til 3200 Mark eller over 1 Mill. Kr. i vore Penge, hvad der giver et høit Begreb om Byens Rigdom og Størrelse. —

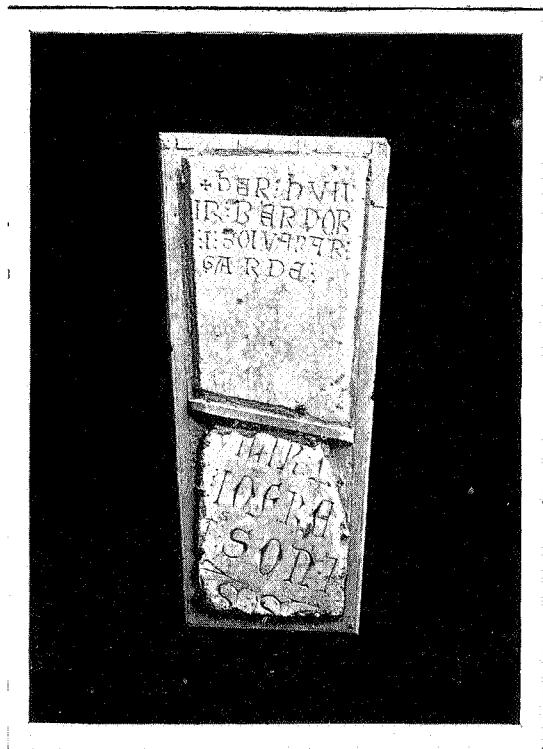
Det lykkedes dog Kongen at frelse sig ved at svømme over Elven. Oppe ved den nuværende Lillegaarden fik han fat paa Hest og Slæde; det havde nemlig været et stort Snefald om Natten. Paa den Maade reddede han sig op til Klæbu, hvor ogsaa hans Broder Skule kom til ham. Og snart sam-

lede der sig en Mængde Folk om ham fra Guldalen og Orkedalen, saa at han den 1ste Mai kunde nærme sig Byen med en Hærstyrke paa ca. 2400 Mand.

Baglerne fandt det nu raadeligst at fortrække og drog til Bergen, hvor de ved et Udfald fra Borgen led et alvorligt Nederlag. —

Disse var de vigtigste Krigbegivenheder under denne Del af Borgerkrigen. Det viste sig, at ingen af Partierne formaaede at tilintetgjøre det andet. Feiderne bestod tilsidst i en Række Krydstog mellem Viken og Bergen. Under Mægling af Erkebiskop Thore og Biskop Nikolas kom der derfor i 1208 istand et Forslig til Hvitingsø.

Ved dette blev det bestemt, at Inge skulde være Overkonge og have under sin umiddelbare Styrelse det nordenfjeldske og det vestenfjeldske til Rygjarbit medens Philip, der efter Erling Steinvægs Død, af Baglerne var udraabt til Konge, som Jarl skulde raade over Viken og Oplandene. Til Stadfæstelse ægtede han Sverres Datter Christina. Af sine Omgivelser vedblev han fremdeles at kaldes Konge, skjønt Birkebeinerne nægtede ham denne Titel.

FRA DOMKIRKEN.

Ligsten over Jofrey Niculasson (ukjendt) fra Beg. af 14de Aarh.

Hermed var Krigen mellem Birkebeinerne og Baglerne tilende. —

Da nu Inge og Philip begge døde i 1217, blev Rigsenheden fornyet, idet Haakon Haakonsson som Sverres Sønnesøn efterhaanden og særlig efter Rigmødet i Bergen i 1223 blev anerkjendt som Konge over det hele Land. Han arbejdede ogsaa af al Magt paa at udjevne de endnu tilstedeværende Modsætninger. Men medens Stemningen i de søndenfjeldske Landsdele beroligedes, saa havde Trønderne vanskeligt for at opgive det Supremati, hvortil de mente sig at have historisk Ret. I Trøndelagen havde Hertug Skule erhvervet sig en Magtstilling under Kong Haakons Overhøiheid, svarende til den, som Philip havde indehavt i det søndenfjeldske. Men hermed var hverken han eller Trønderne tilfredse. Disse syntes ikke længer at de var slige Mænd i Norge, som de havde været i Fortiden. Saaledes forstaar man, hvorfor Skule, uagtet Kongen var hans Svigersøn, reiste Oprørsfanen, og hvorfor Trønderne flokkede sig om ham. Det gik som bekjendt uheldigt. Skule blev efter et mislykket Felttog til Oslo, overrumplet i Nidaros af en af Haakon udsendt Flaade og lod sit Liv i Elgesæter Kloster. Herved seirede Rigstanken over Landskabstanken. Nidaros er ikke længer fortrinsvis Kongestaden; men maa nøie sig med den mere beskedne, med dog altid anseelige Stilling som Erkebiskopens Stad.

Efter Borgerkrigens Afslutning ophører Trøndelagen for længere Tid at være Skuepladsen for vigtige og i Landets Historie dybt indgribende Begivenheder. Kongerne blev kun sjelden kronet i Nidaros; første Gang skede dette i 1299; heller ikke opholdt de sig her undtagen paa kortvarige Besøg. Oslo blev nu deres stadige Residens. Rigtignok søgte i de sidste Aartier af det 13de Aarhundrede Erkebiskopperne Jon og Jørund at hævde Hierarkiets Rettigheder ligeoverfor Statsmyndigheden. Men dette lykkedes saa meget mindre, da Jørund kom i en heftig og skandaløs Strid med sit eget Domkapitel. —

I det 14de Aarh. gik det stadig tilbage med Nidaros. Byen hjemsøgte af en Række Ulykker. I 1328 brændte Kristkirken og i 1344 en stor Del af Byen. I 1349 hjemsøgte Byen af den sorte Død. Erkebiskop Arne Vade blev bortreven, ligesaa alle Kanniker undtagen én og sandsynligvis en stor Del af Befolkningen. I 1360 og 70 Aarene hjemsøgte ogsaa Byen af Farsotter. I det 15de Aarhundrede knytter de vigtigste Begivenheder, som foregik i Nidsros, sig til Erkebiskop Aslak Bolts Forsøg ved Midten af Aarhundredet paa at faa Karl Knutsson anerkjendt som Konge efter Kristofer af Bayerns Død. Det mislykkedes som bekjendt, uagtet Karl blev kronet i Domkirken. Det Parti i det søndenfjeldske, der holdt fast ved Foreningen med Danmark, fik Overhaand —

Endelig da Kalmarunionen ophævedes, og kort efter Reformationen indførtes, gjordes der i Nidaros og Trøndelagen det sidste alvorlige Forsøg paa at hævde Norges Selvstændighed og bevare den gamle Lære. Det er den sidste Erkebiskop Olaf Engelbrechtsson, som herved har indlagt sig et ærefuldt Navn.

Olaf tiltraadte sit Erkebispedømme i 1524, Aaret efter af Kristian den 2den var blevet afsat, og han deltog som Rigsraadets Formand i Valget af Fredrik den 1ste, der udstedte en Haandfæstning, ved hvilken Norges Selvstændighed helt anerkjendtes. Erkebiskopen fik Trøndelagen, medens Bergen med Vestlandet, samt Finmarken blev overdraget Vincents Lunge som Len. Men mellem disse to Maghavere opstod snart en Strid

hvorved Erkebiskopen ogsaa kom i fiendtligt Forhold til Vincents's Svigermoder Fru Inger til Austraatt. For at sikre sin Stilling byggede Erkebiskopen det befæstede Slot Stenviksholm i Stjørdalen, og med 3 Kravaller, bemandede med 350 Mand kunde han fratage Vincents Finmarken og bemægtigede sig Austraatt.

Den danske Regjering forsøgte at skride ind, men i Begyndelsen uden Resultat. Først da Kristian den 2den i 1532 med en Hær og Flaade kom til Oslo, og det

FRA DOMKIRKEN. Kongeindgangen.

var paa det rene, at Erkebiskopen understøttede dette Foretagende, blev der sendt en dansk Hær til Trøndelagen under Otto Stigssøn. Denne brændte Erkebispegaarden, brandskattede Kapitlet og plyndrede Byen. Aaret i Forveien var forresten baade Byen og Domkirken hjemsøgt af en betydelig Ildebrand, saa der ikke synes at kunne have været saa ret meget igjen at plyndre, saa meget mere da Nidaros, efter en tysk Forfatter Jakob Zieglers Skildring fra 1523, fra at have været en betydelig Stad var svundet ind til en liden Landsby. —

Erkebispemænd holdt sig imidlertid indesluttet i Stenviksholm og maatte gaa ind paa et temmeligt haardt Forlig. Aaret efter døde imidlertid Fredrik, og der opstod

nye Stridigheder om Kongevalget, som gik over til den saakaldte Grevens Feide, der rasede i Danmark i tre Aar. Under denne tog Erkebiskopen Parti for den fangne Kristian den 2den. Og der holdtes i Slutningen af 1535 et Rigmøde i Nidaros, hvor Meningerne dog var meget delte.

Under dette blev Vincents Lunge pludselig dræbt, Rigsraadet blev sprængt, og Erkebiskopen forsøgte nu at tage Ledelsen og udsendte Expeditioner mod Bergenhus og Akershus. Disse mislykkedes dog, og da Grevens Feide var endt med Kristian den 3dies og Lutheranismens Seier, blev en dansk Hær sendt op til Nidaros, og Erkebiskopen maatte flygte til Nederlandene, hvor han kort efter døde i 1538.

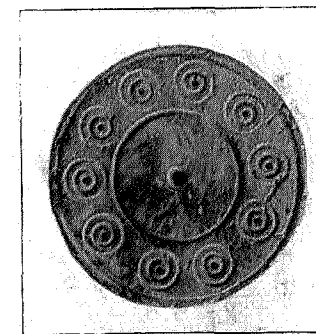
Hermed er det forbi med Norges Selvstændighed, og det nidarosiske Erkebispedømmes Saga er ude. —

c. Næringsliv og Kommunalvæsen.

Som før fremhævet, udmærkede allerede paa Harald Haarfagres Tid de trønderske Fylker sig ved en betydelig Velmagt. Ved Siden af Jordbrug og Fædrift maa allerede dengang Søfarten have spillet en ikke ubetydelig Rolle som Næringsvei. Befolkningen har været vant til at færdes paa Søen. Derfor kunde Harald i Trøndelagen samle eller bygge de Skibe, med hvilke han senere i Søslagene ved Solskjel og Hafrsfjord erobrede Vestlandet.

Da Haakon Adalsteinsfostre ordnede Forsvarsvæsenet ved at oprette Skibreder, der skulde udruste og bemane hver et Krigsskib, var det ikke den mindste Del af denne Forsvarsbyrde, som blev lagt paa Trøndelagen. Udrustningen synes senere at være reguleret paa Olaf den helliges Tid, og efter en Opregning i Gulathingsloven skal da de 8 trønderske Fylker have stillet 80 Tyvesesser, hvilket er mere end noget andet Landskab stillede; selv Viken havde kun at udruste 60. Tager man med Skibene fra Haalogaland, Namdalen, Nordmøre og Romsdalen, bliver det ialt 143, som det Nordenfjeldske havde at stille, medens det Vestenfjeldske og Søndenfjeldske tilsammen havde at udruste 159. Landskaberne nordenfor Dovre har saaledes ingenlunde staaet tilbage for de sydlige i Skibsfartens Udvikling, skjønt Vikingetogene hovedsagelig udgik fra de sidstnævnte.

At Bygdelag med en udviklet Skibsfart tiltrængte en Markedsplads, hvor der var Anledning til at komme sammen og udbytte Varer, er paa Forhaand sandsynligt og Thjodrik Munk fortæller da ogsaa i sin latinske Krønike, at der paa det Sted, hvor Olaf Tryggvessøn anlagde Nidaros, allerede før var endel Kjøbmandsgaarde (domus diversorum negotiatorum). Efter det brugte Udtryk er der neppe Grund til at tænke bare paa Fiskerhytter eller Naust. De kan have været efter Omstændighederne nok saa anseelige. Islænderne synes tidlig at have besøgt Trøndelagen, hvor jo baade Kongerne residerede, og de mægtigste Høvdinger var bosiddende. Og Aaret efter Byens Anlæg var Nidaros besøgt af flere fornemme Islændere (bl. a. den høibyrdige Kjartan, Søn af Olaf Paa paa Hjardarholt), der laa der med sine Skibe.

Spillebrikke.

Olaf Trygvesson drev selv et betydeligt Skibsbyggeri i og ved Byen. Engang havde han ikke mindre end 30 velbemandede Skibe liggende i Nidelven. Og ude ved Ladehammeren (antagelig i Korsvigen) byggede han det største af dem alle Ornen Lange. Det gjaldt for et Vidunder, — det største og prægtigste Langskib, som var seet i Norden. Skibet, som havde forgyldt Dragehoved, var inddelt i 34 Rum. Det havde en Længde af 112 Fod, og paa hver Side førtes 52 Aarer. Ogsaa Bygmesterens Navn er opbevaret; han hed Thorberg Skaffhøggsson.

Af de betydelige Byggefotagender, som udførtes under Olaf den helliges Efterfølgere, maa sluttes, at Byen er gaaet betydelig fremad i Løbet af det 11te Aarhundrede. Man maa da antage, at Næringslivet har udviklet sig proportionalt hermed. Det er ogsaa først i Midten og Slutningen af Aarhundredet, at Nidaros begynder at faa Konkurrenter i Oslo og Bergen, der først anlagdes ca. 50 à 70 Aar efter Nidaros.

Desværre er det dog kun mere tilfældigt, at Sagaerne, der hovedsagelig indskrænker sig til at levere livfulde Skildringer af Begivenheder og Personer, bringer Oplysninger, hvoraf man kan drage Slutninger med Hensyn til Byens Næringsliv. —

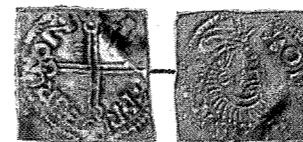
Men saadanne Antydninger forekommer dog. Særlig gjælder dette Skibsfarten. Karakteristisk er det saaledes, hvad der fortælles fra Vaaren 1048. I nogle Aar havde Skibsfarten været hem-

met ved Ufreden mellem Norge og Danmark. Men nu var Udsigterne lysere, og Handelsmændene i Nidaros gjorde sig rede til at drage i Kjøbfærd. Følgen heraf var, at da Islændingen Halldor Snorressøn skulde drage til Island med et Skib, som Kongen (Harald Haardraade) havde givet ham, var der ikke Folk til dets Bemanding at opdrive. Men Kongen hjalp ham. Under Paaskud af, at han maatte udbyde Leding, fordi Svein Estridsson havde angrebet Viken, lagde han Embargo paa alle seilfærdige Skibe. Kun Halldor skulde faa Lov til at afseile. Følgen heraf var, at denne blev overløbet af Folk, som vilde tage Hyre hos ham. Senere bekjendtgjorde da Kongen, at hin Efterretning havde været feilagtig, og at der nu intet var til Hinder for, at Skibene kunde afseile. —

Pilgrimsfærderne, der begyndte ganske kort efter at Olaf var erklæret for hellig, bragte mange Folk til Byen, hvilket uden Tvil blev en vigtig Indtægtskilde ikke blot for Kirken men ogsaa for Byens næringsdrivende Borgere. Adam af Bremen, der

Frankisk Mynt fra Karl den stores Tid, funden paa Frost. (Videnskabs. Myntsamling).

Svensk Mynt. Olaf Skökonung c. 1000, funden i Hevne.

Men kunde dog ogsaa tage Landeveien fra Skaane af; men, siger han, „da den gaar langsomt gennem Fjeldegne og derhos er fuld af Farer, pleier de Reisende ikke saa meget at benytte denne“.

Desværre har man intet Middel til at beregne Størrelsen af denne Turiststrøm.

Olaf Kyrres Tidsalder betegner et betydeligt Fremskridt i Kulturen. Fra hans Tid blev Levemaaden mere forfinet; man brugte kostbarere Klæder, og Husenes Indredning blev en anden, idet man nu begyndte at indrede Stuer med Ovne, Stengulv og Vinduer, medens man tidligere havde haft Ljorer, Jordgulv og Glugger. Det er da sandsynligt, at en hel Del af Gaardene i Nidaros blev ombyggede og moderniserede i Overensstemmelse med de nye Krav til civiliseret Levemaade.

Ligeledes oprettede Olaf Kyrre Gilder: Foreninger med selskabeligt Formaal, men ogsaa til gjensidig Hjælp og Understøttelse.

De dannede Broderskaber med indbyrdes Forpligtelser, bekræftede ved Ed eller Haandslag og var indviede til en Helgen. Melemmerne var oftest Kjøbmænd og Skippere, men ogsaa Bønder. Ogsaa Kvinder og Børn optoges, antagelig dog kun naar de tilhørte Medlemmernes Husstand. Fremmede Gjæster kunde deltage, naar de anmeldtes af en af Medlemmerne, dog kun for en enkelt Sommer; ellers maatte de indmeldes som faste.

Det mærkeligste af disse Gilder var Myklegildet eller Storgildet, ogsaa kaldet Korsgildet i Nidaros. Det havde sin egen Kirke ude paa Øren, Margrethakirken med den store Klokke Bøjarbot, og sit eget Forsamlingshus eller Skaale hvor ogsaa Bythinget holdtes. Det var indviet til Jomfru Maria, St. Peter, Alle Helgener og St. Olaf. Den sidste var Gildets Skytspatron.

Statutterne eller Gildeskraaen er delvis bevaret, og man ser af denne, at visse Medlemmer *gerdar menn og gerdar konur* skulde forestaa Beværtningen. Der erlagdes Kontingent, og desuden bragtes der ved de store Festligheder Ydelser *in natura*, navnlig Malt. Ligeledes maatte de, som forsyndede sig mod god Orden eller uden Grund udeblev fra Møderne om Sommeren, betale Bøder. Hvert Aar var der en stor festlig Sammenkomst, sandsynligvis St. Olafs Dag den 29de Juli. Ved denne Leilighed holdtes Arveøl, naar en af Medlemmerne var død. Sønnen skulde da indtage hans Plads i Gildet og havde tildels at bestride Omkostningerne ved Festen. Cere-

Prøver af Benskoiter fundne paa forskellige Tomter i Byen.

skrev sit Værk ca. 10 Aar efter Harald Haardraades Død, fortæller, at Byen paa St. Olafs Festsdag besøgte af Normænd, Sviar, Gauter, Daner og Slaver. Man drog derhen saavel Søveien som Landeveien. Tilvands seilede man fra Aalborg eller Vendsyssel over til Viken, og derfra kom man langs Kysten paa den 5te Dag til „Trondemnis“.

moniellet er nøiagtig foreskrevet. Det bestod i at drikke Mindebægrene, synge Sjælemesser o. s. v. og Gildesalen havde et helt kirkeligt Udseende, med Billeder af hellige Mænd, især dem, som Gildet var indviet til. En af de vigtigste Forpligtelser, Gildebrødre maatte paatage sig, var at hevne en Gildebroder, naar denne blev dræbt eller saaret. Den, der brød denne Forpligtelse blev udstødt af Gildet og regnedes for mensvoren. En Gildebroder havde Ret til at kræve en andens Hest eller Skib og endog begjære Følge af ham, naar det trængtes.

Disse er de vigtigste Bestemmelser i den bevarede Del af den nidarosiske Gildeskraa.

Af andre Gildeskraaer ser vi, at Gilderne desuden var en Art gjensidige Assuranceselskaber. Mistede en Gildebroder ved Ildebrand, Skibbrud eller andre Naturulykker noget af sin Eiendom, skulde de andre hjælpe til at erstatte Tabet.

Ogsaa fornemne Mændt deltog i Gilderne. Saaledes var Olaf Kyrre selv Medlem af Myklegildet. En Dag, fortælles det, da han sad i Gildet, bemærkede en af Gildebrødrene: „Vi og mange andre glæder os over, at du er saa blid og venlig mod Folket.“

Hertil svarede Kongen.

„Hvorfor skulde jeg ikke være glad, da jeg sidder i dette Lag, som er helligt min Frænde Olaf og ser baade Glæde og Frihed hos mine Undersaatter? I min Faders Tid var dette Folk under megen Tvang og Skræk. Da skjulte de fleste sit Guld og sine Klenodier. Men nu ser jeg paa enhver *de Kostbarheder skinne*, som han eier. Eders Frihed og Fryd er min Glæde og Gammen.“

Dette er ingenlunde Trangviksforholde. Tvertimod maa Borgerskabet i Nidaros have staaet høit baade i materiel Velstand og Aandskultur.

Senere nævnes ogsaa Hertug Skule som Gildebroder. Han opholdt sig engang hele 3 Dage i Myklegildets Skaale. Men henimod Middelalderens Slutning synes Gildevæsenet at have hensyget, ogsaa fordi det laa i Kongernes Politik at forbyde eller vanskeliggjøre Sammenslutning mellem Borgerne, og ved Reformationen gik Gilderne ligesom saa mange Indretninger, der havde haft en kulturhistorisk Mission, helt tilgrunde.

I Begyndelsen af det 12te Aarh. fulgte Eystein Magnussøn i sin Bedstefader Olaf Kyrres Spor. Ogsaa han gjorde særdeles meget for Nidaros's Opkomst navnlig ved at lette Sæmfærdselen baade tillands og tilsøs. Saaledes lod han bygge Fjeldstuerne paa Dovre, hvor der var en betydelig Færdsel, og hvor man tidligere havde maattet ligge ude om Natten. Man antager, at disse Fjeldstuer er Ophavet til de nuværende Hjerkin og Kongsvold.

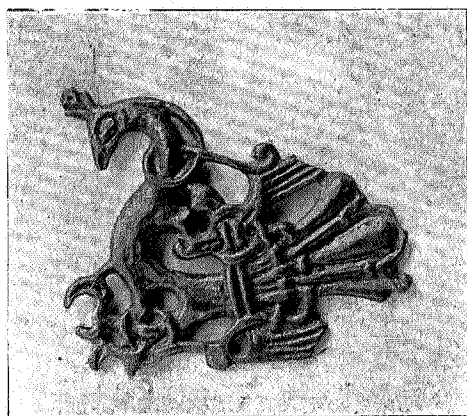
Ligeledes anlagde han en Havn ved Agdenæs, altsaa ved Indløbet til Trondhjemsfjorden. At en saadan tiltrængtes, vidner jo om en udviklet Skibsfart. Det

Engelsk Mynt. Ethelred c. 1000, af Fundet paa Sand i Værdalen.

Irsk Mynt. Sigtryg Silkeskjæg c. 1010—20, af Fundet paa Sand i Værdalen.

Sølvsmykke fra Græslifundet.

siges ogsaa udtrykkelig, at den blev et ypperligt Leie for alle Skibe, hvad enten de seilede nord eller syd langs Kysten. I Forbindelse med Havnen lod han bygge en Kirke, rimeligvis af Hensyn til den Almue, som laa veirfast. Havnemoloen blev senere udbedret af Haakon Haakonssøn, og Rester af denne og Kirken blev gjenfundet i 1865.

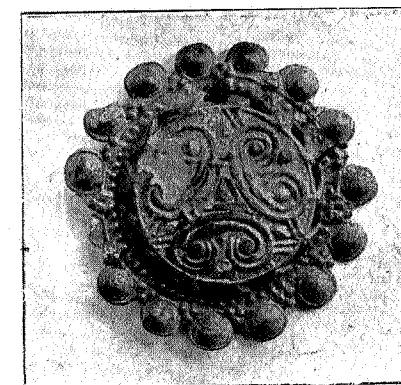
I det ældgamle Skreifiske i Lofoten maa Nidaros's Borgere tidlig havde taget Del. Vaagestevnet omtales allerede paa Olaf den helliges Tid (ca. 1020). Ogsaa for dettes Udvikling havde Kong Eystein Øie. Han byggede nemlig oppe i Vaagen Rorboder, hvor Fiskerne kunde finde Ly og Tilhold.

Den Udvikling, som saa lovende var begyndt i det første Hundredaar efter Byens Anlæg, maa imidlertid havde lidt et betydeligt Afbræk i det følgende Aarhundrede, da Borgerkrigene begyndte, og Nidaros for en stor Del blev Skuepladsen for disses Kampe og Gjenstand for stadige Plyndringer. Thjodrik Munk regner da ogsaa en Forfalds- og Nedgangsperiode fra denne Tid. Nidaros ophørte ogsaa nu at være den regelmæssige Residens for Kongerne.

Men hvad Byen saaledes tabte, blev dog i nogen Grad erstattet ved Oprettelsen af Erkesædet, der kastede ny Glans over Byen, og som i Forbindelse med Opførelsen af den prægtige Domkirke vistnok i høi Grad har bidraget til at øge Strømmen af valfartende Pilgrime.

Byen vedblev ogsaa fremdeles at være det økonomiske Centrum for det nordlige Norge. Allerede paa Haakon Adalsteinsfostres Tid gik der en Handelsvei gennem Jemteland og ind i Sverige, og Frostathingsloven indeholder Bestemmelser for dem, der besøgte Markedet i Fræsø (ved Østersund). Ellers var Byens nærmeste Opland Egnene omkring Trondhjemsfjorden, Namdalen og Nordmøre. Den ovenomtalte Gildeskraa viser, at Nidaros's Borgere stadig seilede paa Nordmøre, og her eiede Erkebiskoppen bl. a. Fiskeværret Grip. Deltagelsen i Lofotfisket blev fortsat og tiltog i Tidens Løb betydelig. Erkebiskoppen og Præsteskabet i Nidaros havde store Indtægter af Lofotfisket, og da disse ydedes *in natura*, blev de nødt til at drive Handel for at omsætte dem. Ikke mindre maa Borgerne have deltaget i Fisket. Fra 1177 fortælles det, at Sverre udenfor Rødberg i Stadsbygden mødte en Flaade paa ikke mindre end 50 Fartøier, der var komne fra Vaagen. Sverre, heder det, tilføiede dem ikke noget Men, hvad der er rimeligt nok, da han netop blandt Trønderne maatte søge sin bedste Støtte.

Hvad udenrigske Forbindelser angaar, saa var der, som vi har seet, alt tidlig Samfærdsel med Island. I Begyndelsen var det islandske Skibe, som besørgede Forbindelsen, men i Løbet af det 12te Aarh. ophørte Islændernes egen Skibsfart, og den gik da over til Geistligheden og Borgerne i Nidaros. Saaledes forsynede Nidaros Island med Korn. I 1277 fik Erkebiskoppen Stadfæstelse paa sin Ret til at indføre til Island 30 Læster Hvedemel, og ligeledes skulde han oppebære Tolden af et af de Skibe, som hvert Aar kom fra Island. I 1320 omtales et Skib som ankommet til Island fra Nidaros; dets Fører var Berg Jonssøn, Erkebiskopens Superkargo. I 1340 nævnes 2 Trøndere som Islandsfarere, nemlig Bjarne Selbyg og Olaf i Leksa

Spænde af Tin, funden paa Frimurerlogens Tomt.

(sandsynligvis Leksen i Agdanæs Herred). De vigtigste Udførselsartikler fra Island var Faareskind, Uld og Vadmel, senere ogsaa Svovl. Først senere mellem 1320 og 1340 begyndte Udførselen af Skrei og Tran. Imidlertid ophørte Nidaros's Handel paa Island i Slutningen af det 14de Aarh. og gik over til Bergen.

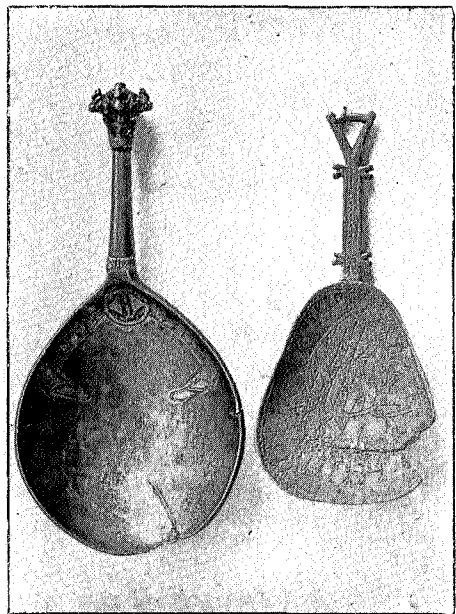
Ogsaa Grønlandshandelen var i Nidarosborgeres Hænder. I Kongespeilet (forf. ca. 1250) omtales som Indførselsartikler til Grønland Korn og Tømmer, Jern og Tjære, medens der udførtes Bukkeskind, Oksehuder, Sælskind, Reb af Hvalroskind og Hvalrostænder. Hvert Aar gik der mindst 1 Skib til Grønland. Det er sandsynligt, at det har været et enkelt Firma, som har haft Grønlandshandelen. I 1325 nævnes et saadant, nemlig Nikulas i Leksa (sandsynligvis en Slægtning af den ovennævnte Olaf), Eindride Arnessøn og deres „Kumpaner“ (Kompagnoner.) Firmaet kom i Strid med Biskopen i Bergen, der krævede Tiende af deres Handel paa Grønland, medens Firmaet hævdede, at saadan rettelig kun skulde erlægges til Erkebiskopen og Geistligheden i Nidaros.

Skibsfarten paa Grønland hørte imidlertid ogsaa op, omtrent samtidig med Farten paa Island, og Grønland blev endog aldeles glemmt; den norske Befolkning bukkede under for Eskimoerne, og Landet maatte paany opdages i det 17de Aarhundrede ved Jens Munks Expedition.

Af de europæiske Lande udenfor Norden er der intet, med hvilket Norge stod i en livligere Forbindelse end de britiske Øer. Hele Norges Historie lige fra Harald Haarfagre til Magnus Barfod bærer Vidnesbyrd nok om denne Forbindelse. Den var selvfølgelig ikke blot af politisk og kulturel Natur; den maa ogsaa have omfattet fredeligt Handelssamkvem, og det lader

sig neppe antage, at Trøndelagen og Nidaros, som jo desuden var Rigs-sædet, var udelukket fra den. Det forholder sig derfor vist ikke saa, som det er blevet paastaet, at det først var efter Erkesædets Oprettelse, at Nidaros kom i Forbindelse med England. Kildernes Taushed kan ikke gjælde som Bevis for, at Forbindelsen ikke har eksisteret Naar Erkebiskop Eystein under sin Landflygtighed drog til England, hvor han ogsaa blev vel modtaget og opholdt sig i 3 Aar, saa tyder jo dette paa tidligere Forbindelser, og hvis saadanne ikke alt længe havde bestaaet, ville han neppe heller i 1181 have opnaaet Tilladelse til hvert Aar afgiftsfrit at indføre en Skibsladning Korn og andre Levnetsmidler fra England. Dette Privilegium blev flere Gange bekræftet, senest saavidt vides i 1241.

I 1223 sluttedes den første norske Handelstraktat, nemlig mellem Haakon Haakonssøn og Henrik 3die af England. Traktatens Indhold er desværre ikke nærmere bekjendt, men af den delvis bevarede Korrespondence sees, at Landene skulde være „fælles“, saaledes at Kjøbmænd frit kunde seile fra det ene Land til det andet. At denne Traktat var af Betydning for Nidaros's Handel kan sluttet af, at Skule

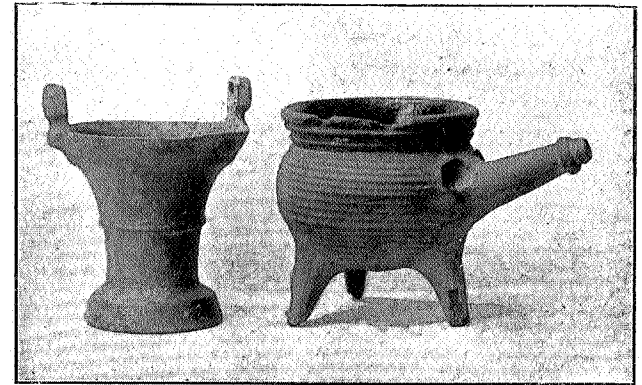
Til V. Sølvskjeder fundet ved Røsten ved Heimdal.
Til H. Bønske f i Nordre gade ved Posthuset.

Jarl hvis Besiddelser laa i Trøndelagen, var virksom ved dens Istanbringelse. Og nogle Aar efter omtales da ogsaa et Skib, der førtes af Hertugen af Norges (d. e. Skules) Kjøbmand, som indkommet til Lynn paa Englands Østkyst. Omtrent samtidig blev der indrømmet Erkebiskopens Mænd Tilladelse til ligeledes fra Lynn at indføre et større Kvantum Korn og Malt.

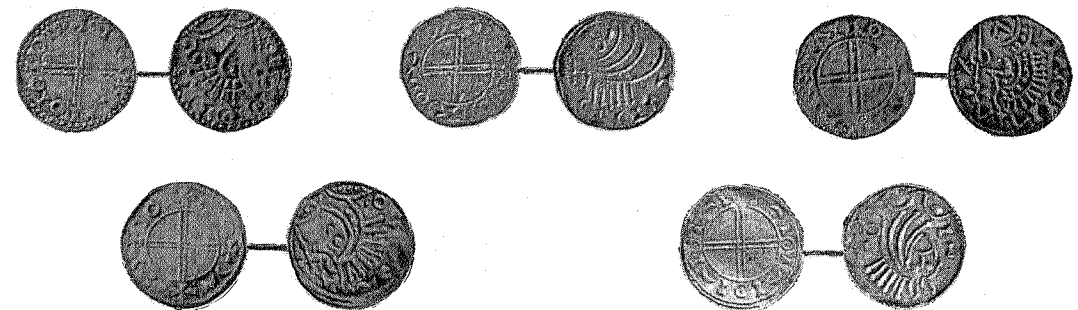
Overhovedet maa Handelen i Løbet af det 13de Aarh. have taget et betydeligt Opsving. Allerede ved Aar 1200 omtales Mæglere, og Kongespeilet som fortæller, at de bedste Mænd ofte slaar sig paa Handelsvirksomhed, giver detaljerede Regler for, hvad en Kjøbmand, som ikke vil være en „Pranger eller Falskner“ bør iagttage, Regler, som det kunde være nyttigt at efterleve den Dag i Dag. Man ser bl. a. at der fandtes en virkelig Rederibedrift og at man sluttede sig sammen i Kompagniskaber.

Det hændte da nok ofte, at ogsaa uvederheftige Folk slog sig paa Handelen, og for at sætte en Stopper derfor, blev det i Magnus Lagabøters Landslov bestemt, at i Tiden mellem Paaske og Mikkelmesse skulde det være forbudt at fare i Kjøbfærd, medmindre man eiede en Kapital af 3 Mark Sølv gjældfrit.

Nidaros's Handel vedblev alligevel at vokse til langt ind i det 14de Aarhundrede. Oplysende er i denne Henseende de Toldruller, som er fremdragne af det

Til V. Vievandskjedel af Bronze (fra 15de Aarh.) funden i Fruens Gade, Realskolens Tomt. Til H. Trefodet Potte af brændt Lær, funden paa T.hjems Bryggeris Tomt. (V. O.)

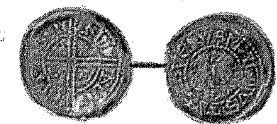

Norske Mynter af Græsli-fundet. (V.s Myntsamling).

engelske Rigsarkiv, og som indeholder Opgaver over Skibe med deres Ladninger, der i Aarene 1303—10, samt i 1325 ind- og udklareredes i Lynn og andre Byer paa Englands Østkyst. De vidner om en livlig Handelsforbindelse, i hvilken Nidaros tog en fremtrædende Del. Allerede ved Aaret 1280 havde en Trønder der kaldes Peter de Thrundene (Throndhjem) nedsat sig i Lynn, hvor han synes at have nydt megen Anseelse. Og i Toldrullerne er opbevaret Navnene paa en Række Skippere og Skibe, der i de første Aar af det 14de Aarhundrede besøgte Lynn og Ravenseer, og paa Kjøbmænd i Nidaros, som indførte eller udførte Varer med dem. Mellem 1303—07 kom 17 Skibe fra Nidaros til Lynn og fra 1305—08 5 Skibe til Ravenseer. De Varer, som indførtes til Lynn, og hvis Værdi med et enkelt Skib kunde gaa op til over 100 £ var Tørfisk, Belgfisk (tørret Kveite), Tran, Skind og Trælaster (mest hugne Bord men og-

saa Sperrer, Maalebord og Mastetrær.) Omtrent Fjerdeparten af den norske Export til Lynn synes at have været Trælast, og Nidaros ydede en betragtelig Del af denne Export. Det er derfor en urigtig Antagelse, at den norske Trælastudførsel først opstod 1 a 2 Aarhundreder senere ved Hollændernes Ankomst til Landet og Anlæg af Sagbrug. *Udførselen* fra Lynn, som ogsaa kunde gaa op til en Værdi af ca. 100 £ pr. Skib, bestod mest af Malt Honning, Krydderier, Klæder og Silke, altsammen Artikler, som tyder paa en forfinet Levemaade.* Ofte førte Kjøbmændene selv sine Skibe, men undertiden sendte de ogsaa sine Handelsvarer med andres. De hyppigst nævnte Kjøbmænd eller Skippere er Sywort Scalderoth (Sigurd Skallerud) Omund Slumbe de Thornden, Ernaldus Ingelbertus, Goswenius o. fl. Og af Skibene kan nævnes Scalrothesbusce, Olavesbusce, Grannebusce, Help, Imbor o. fl. Navnene er, som man ser, tildels blevet noget utydelige ved at være skrevne efter engelsk Udtale. Foruden trondhjemske Handelsborgere og Skippere havde ogsaa Geistligheden og Nidarholm Kloster Skibe i Fart. Det samme var Tilfældet med Kongen (Haakon den 5te). Han har paa sit Skib Kynges busce baade ladet indføre og udføre Varer over Nidaros.

Den Udvikling, som var i saa god Gjænge, fik imidlertid en brat Ende.

Mynt fra Sverres Tid c. 1190.
(Vidensk. Myntsamling).

De norske Konger i det 14de Aarhundreder synes ikke at have haft videre tilovers for Handel og Skibsfart. Vistnok kunde det synes at være i Byernes Interesse, at det blev forbudt at drive Smaahandel inde i Fjordene og ved Fiskeværene (Fjordkjøb og Værkjøb). Men samtidig blev Minimumsbeløbet af Kapital for dem, der vilde drive Handel, forhøiet fra 3 til 15 Mark gjældfrit, og desuden blev det „for, at Landet ikke skulde ligge mere øde end Konge og Folk kunde være tjent med“, under Konfiskation og store Mulkter forbudt at bygge noget Kjøbmandsskib for at seile *nord i Landet* eller til Skatlandene, medmindre man under Ed kunde bevise, at man formaaede at gjøre det med egne Midler uden at optage Laan hos Fremmede eller Landsmænd. En saa rigorøs og unaturlig Bestemmelse maatte selvfølgelig kvæle enhver oplomstrende Handel og Skibsfart i dens Fødsel.

Men hertil kommer, at Regjeringen ligefrem lagde an paa at trykke Nidaros ned og ophjælpe Bergen paa dets Bekostning. For saa vidt havde Trønderne ikke meget igjen for, at de havde hævet Sverres Æt paa Tronen.

Allerede i det Frihedsbrev, som Erik Magnussøn i 1294 udstedte til Tyskerne, blev det fastsat, at Udlændinger ikke skulde have Lov til at seile med sine Varer *længere nord end til Bergen* undtagen af speciel Naade, og dette Forbud blev med enkelte Afbrydelser paany indskjærpet. Det forhindrede vistnok ikke, at Nidaros's Borgere selv med *egne* Skibe, som vi har seet, kunde drive Handel paa Udlandet; men i Længden maatte det alligevel virke yderst skadeligt og komme til at stanse Udviklingen, naar der ikke herskede Gjensidighed.

Men hertil kommer at ved en Retterbod af 1384, der angiver sig for at være en Gjentakelse af tidligere Forordninger, blev ogsaa Nidaros's *indenlandske* Handelsomraade indskrænket til det nærmeste Opland, Trondhjems Fehirdsle (Skattedistrikt). Namdalen og Nordmøre, Haalogaland og Finmarken skulde bringe sine Varer til Vaagen. Og i Vaagen fik igjen Bergen Eneret til at drive Handel. Derigjennem

faldt ved et kongelig Magtsprog Lofotfisket og hele Nordlandshandelen i Bergensernes Hænder. Det samme var Tilfældet med Handelen paa Skatlandene.

At Nidaros's Handel ved disse saare ufornuftige Bestemmelser maatte gaa aldeles tilgrunde, siger sig selv.

Det er en fattig Trøst, at Hanseaterne vistnok paa den Maade ikke kom til at sætte sig fast og oprette et Kontor i Nidaros. De havde jo ingen Ting her at gjøre, og her var ingen Handel, der tiltrængte Beskyttelse mod deres Indtrængen.

I hele det 15de Aarh. er der da overhovedet ikke Tale om nogen Trondhjems-handel. Alle udenlandske Varer, som tiltrængtes, maatte man faa fra Bergen. Følgen heraf er at Nidaros, som ved Aar 1300 havde en Befolkning, der er anslaaet

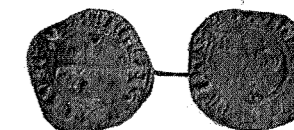

Brakteater fra c. 1200, fundne i Domkirken 1865. (V. M.).

til ca. 2500 Indbyggere, men maaske var adskillig større, i Begyndelsen af det 16de Aarh. var sunket ned til en „liden Landsby“ med knapt 1000 Mennesker. Ved en Forordning af Kristian 1ste i 1455 blev det vistnok tilladt Trondhjemsborgerne „frit og uhindret at købe og sælge til Lands og Vands i Kjøbstæderne og Landsbygderne, hvor dennem lyste udi vort Kongerige Norge“; men denne Bestemmelse synes at være bleven staaende paa Papiret.

Endnu i 1535 blev der i Hamburg reist Søgemaal mod en udenlandsk Skipper, fordi han havde seilet til Trondhjem, „hvilket dog var forbudt med Fortabelse af Skib og Gods“.

Men just paa hin Tid synes dog ogsaa flere af hine Tvangsbestemmelser at være sat ud af Kraft. Dette hænger vistnok sammen med at Hanseaternes Overmagt nu var brudt, og at Hollænderne, der repræsenterede mindre snæversynte Handelsgrundsætninger, indtog deres Plads. I 1518 seilede Trondhjemsborgerne til Finmarken, og i Slutningen af Aarhundredet tog de virksom Del i Lofotfisket. Og ved 1530 begyndte ogsaa paany Handelsforbindelsen med Udlandet, saavel med Danmark som med Nederlandene, England og Skotland. Det er den sidste katholske Erkebiskob Olaf Engelbrektsson, som her har Fortjenesten at have været Foregangsmanden og indledet en ny Tid. —

Mynt fra Erik Magnussøns Tid c. 1290, funden i Domkirken.
(Videnskabselsk. Myntsaml.).

Prægede Mynter som Betalingsmiddel er her i Landet vistnok først kommet i Brug efter Kristendommens Indførelse. Først anvendte man da fremmede Mynter, især angelsaksiske og tyske. Et større Fund af saadanne, der er opbevaret i Videnskabselskabets Myntsamling, gjordes i 1882 paa Gaarden Sand i Verdalen. Først fandt man 22, men senere er Tallet forøget til 61. Blandt Mynterne er især 1 mærkelig der skriver sig fra den norske Konge i Dublin Sigtryg (Silkeskjæg) 989—1029. Fundet maa være nedlagt i Olaf den helliges Regjeringstid ca. 1020. —

Omtrent paa denne Tid antages ogsaa de første norske Mynter at være prægede. Mærkelig er en Mynt som i Harald Haardraades Regjeringstid blev præget i Nidaros eller, som det kaldtes, Nidarnes af Myntmesteren Ulf. En betydelig Sam-

ling af Mynter fra 2den Halvdel af det 11te Aarhundrede blev i 1878 fundet paa Græsli i Tydalen; den er nu i Universitetets Myntsamling. Den udgjør ikke mindre end ca. 2200 Mynter hvoraf 34 er udenlandske, mest tyske, de øvrige norske og tilhører Harald Haardraades og hans Sønner Magnus og Olaf Kyrres Regjeringstid. Af de udenlandske Mynter har man sluttet, at Fundet maa være nedlagt mellem 1166 og 1168. Gehalten i disse Mynter er dog oftest temmelig daarlig og beviser Rigtigheden af Sagaernes Paastand, at Harald Haardraade slog slet Mynt. Fra omtrent samme Tid skriver sig ogsaa en Mynt, som har Coup(anger) d. e. Nidaros som Prægningsted.

Først fra Sverres Tid faar man bedre Mynter med tydelig Omskrift. Paa Adversen staar *Rev. Sverus Magnus*, som Omskrift over et kronet Hoved, og paa Reversen et Kors med Bogstaverne N I o: Nidaros.

De antages at være prægede af Myntmesteren Hagbarth, der ifølge Sagaen just holdt sit Bryllup under Baglernes Overfald paa Nidaros i 1181.

Senere kom Brakteater (Mynter uden Revers) i Brug. I 1865 fandtes der i en Grav i Domkirken ca. 600 saadanne fra Tiden før og efter 1200. Af og til er der ogsaa under Restaurationsarbejdet fundet enkelte Mynter. De interessanteste af disse er 3 norske, der er prægede under Erik Magnussøns Regjering 1280—1299. —

Under Haakon Haakonsson fik ogsaa Erkebiskopen Myntret. Men kun ganske enkelte Mynter med Erkebiskopens Præg er bevaret navnlig fra Middelalderens Slutning. En af dem har *Ericus Walkendorf* som Indskrift.

De her omhandlede Mynter er Sølvpenninge. Myntenheden var forøvrigt Marken, der deltes i 8 Ører, 24 Ørtuger og 240 Penninge. Marken har en Sølvværdi af ca. 32 Kr. Men i Middelalderen var Sølvværdien vistnok 10 Gange saa høi som nu. Guldets Værdiforhold til Sølvet var som 8 til 1.

Der herskede forøvrigt især i det 14de Aarh. megen Usikkerhed og Forvirring i Myntvæsenet, fornemmelig derved, at den prægede Mynt ikke indeholdt den tilbørlige Sølvværdi og derfor maatte holdes oppe som Betalingsmiddel ved Tvangskurs. Marken kunde saaledes regnes dels som brændt, dels som forngilde (før gjældende); den sidste udgjorde kun $\frac{1}{3}$ af den brændte Marks Værdi. Men den havde en endnu lavere Kurs, naar den regnedes i norske Penge, og ikke udrededes efter Vægt. Forøvrigt brugtes ogsaa meget fremmede Myntsorter, især engelske, men ogsaa tyske.

Om *Haandværkets* Udvikling har vi desværre faa eller ingen direkte Oplysninger, og der lader sig kun lidet slutte af de Gjenstande, som er fundne ved Gravninger paa forskellige Steder i Byen. De fleste af disse er Sager af Ben som Spillebrikker, Skøiter, Haarnaale og Kamme, hvoraf nogle her er afbildede. Benkamme er fundne i et paafaldende stort Antal. De mærkeligste løse Gjenstande, som er bevaret fra Middelalderen er vistnok Domkapitles Segl, som for endel Aar siden blev fundet i Nærheden af Domkirken, samt en Kristusfigur, der her er afbildet.

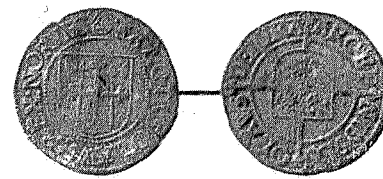
Firehvid. Erik Valkendorf (c. 1520).

Topenning. Erik Valkendorf (c. 1530). (V. M.)

Sagaerne omtaler ofte prægtige Vaaben, Klæder og Smykker, men i hvor stor Udstrækning de var hjemmevirkede, er ikke godt at sige.

At Skibsbygningskunsten har staaet paa et høit Trin, kan der ikke være Tvil om. Lige fra Olaf Tryggvessøns Ormen lange og Olaf den helliges Visunden til Sverres Marisuden nævnes en Række store og prægtige Skibe, der har været bygget i og ved Nidaros.

Firehvid, Olaf Engelbrechtsson c. 1530. (V. M.)

Flere af de Kirker og andre Bygværker, der var opførte af Sten udmærkede sig baade ved Pragt og Skjønhed, hvad de her leverede Afbildninger noksom viser; først og fremst naturligvis Domkirken. Men de første Arkitekter og Arbeidere har sikkert været indkaldte fra England. Dog maa de efterhaanden have

oplært en Stok af indfødte Arbeidere, der opnaaede en betydelig Færdighed.

Ved Midten af det 13de Aarh. begyndte man ogsaa at bruge og tilvirke Teglsten, Træskjærerkunsten naaede en betydelig Høide, hvad der fremgaar af mange bevarede Levninger.

Ligesom Kjøbmændene, saaledes havde ogsaa Haandværkerne sine Gilder eller Laug; men ved en Retterbod af 1295 blev de forbudte af Regjeringen, der ikke synes at have yndet Forsamlingsfriheden. Først i Slutningen af det følgende Aarh. opstod nye Haandværkergilder under tysk Indflydelse. Saaledes har man i Nidaros de tyske Skomagere (Sutarnes) Gilde. De maatte svare en Skat af 3 Mk. Sølv. Ved en Forordning af 15de Mai 1377 blev der fastsat Taxter for deres Arbejder, saaledes at den bedste Sort Skotøi skulde betales med $\frac{2}{3}$ Mark (efter Munch 18 Kr. efter vore Prisforhold) og det simpleste $\frac{2}{3}$ deraf = 12 Kr.

De optraadte forøvrigt oftere med stort Overmod. Saaledes havde de Aaret i Forveien begaaet et Drab i selve Kirken, hvorfor de blev ilagt en Bod af 44 Mk. brændt Sølv, som de udredede ved Laan af sine Laugsbrødre i Bergen.

Nidaros havde allerede tidlig sin egen kommunal Forfatning. Den ældste norske Bylov (*Bjarkeyarret*) er netop skreven for Nidaros. I Modsætning til, hvad der var gjældende Ret paa Landet, skulde alle Mænd inden Takmarken (Bygrændsen) fra Lendermanden til den frigivne Træl have samme Ret. De husfaste Mænd d. e. de som havde Husholdning i Byen, enten i egen Gaard eller tilleie, havde Stemmeret ved Bymødet det saakaldte *Mót.*, hvor der fastsattes Vedtægter og afsagdes Domme baade i civile og kriminelle Sager. Borgerne maatte udrede en Næringsskat, som tilligemed Bøder indkrævedes af Gjaldkaren. Denne forrettede baade som Kæmner, Byfoged og Politimester.

Ved den nyere Bylov af 1276 oprettedes desuden en ny Institution, Raadet, der bestod af 12 Medlemmer. Disse valgtes aarlig paa Bymødet af Borgerne i Forening med de kongelige Embedsmænd: Lagmanden og Sysselmanden. Raadet forrettede som en Art Formandskab. Det forberedte de Sager, som skulde forelægges Bymødet, valgte Gjaldkaren og forvaltede Bykassen. Gjaldkarens Forretninger gik

Kristusfigur funden i Domkirken.

senere over til Sysselmanden, der blev Formand i Rådet. Ogsaa Lagmanden og Lagthinget havde Indflydelse paa Byens kommunale Anliggender. Saaledes blev en Forordning om Handel og Taxter i Nidaros i 1377 vedtaget af Lagthinget og Raadmændene, forinden den forelagdes Bymødet til Stadfæstelse.

Et ydre Tegn paa Byernes Selvstyre er, at de havde sit eget Segl. Paa Nidaros' Segl er fremstillet 2 Hovedfigurer, der uden Tvil forestiller Kongen (St. Olaf) og Erkebiskopen (St. Eystein). Kongen staar i den hvælvede Indgang til en Borg, har Krone paa Hovedet og holder i den høire Haand en Vægtskaal, (Retfærdighedens Symbol), medens han lægger den venstre Haand paa Brystet. Erkebiskopen staar under en Kirkegavl med Bispehue paa Hovedet og holder i venstre Haand en Krumstav, den høire er løftet til Velsignelse. Nedenunder er anbragt 3 Hoveder, der antages at betegne Domkapitlet.

Efter i Tidens Løb at være betydelig forvansket, er Byvaabnet ved Magistrats og Formandskabs Beslutning af 25de Marts 1897 bragt tilbage til sin oprindelige Skikkelse. Indskriften er

Sigillum Nidrosiensis civitatis.

Følgende Berigtigelser bedes bemærket:

M. H. Lundgreens Enke (se Pg. 49).

Mathias Helmer Lundgreen tog Borgerskab som „Skipperborger“ i Trondhjem allerede den 28de Juli 1806 og begyndte samtidig en liden Handel i Skomager Hagens senere Gaard i Apothekerveien ved Siden af Britannia Hotel. Forretningen kan saaledes siges at være grundlagt allerede i dette Aar og fejrer altsaa i Aar — 1906 — sit Hundredeaarsjubileum.

I M. H. Lundgreens Fravær paa Reiser som Fører af Brigskibet „Enigheden“ bygget i Flensborg 1808, 67½ Commerceløst og hvori han selv var Parthaver for ¼ Deel (de øvrige 3 Parter eiedes af hans Principalinde Hans Jepsens Enke, Christian Andersen Lorck og Hans Jessen Sommer), bestyrede hans Hustru Cathrine Marie født Møller, med hvem han blev gift i Flensborg den 25de Mai 1808, den lille Handel med Vin og Husholdningsvarer.

I 1819 var Forretningen adskillig udvidet og fuldt indflyttet i den omkring 2 Aar før købte Gaard paa Torvet (som Firmaet endnu eier, men i 1899 har fraflyttet), idet Mathias Helmer Lundgreen i det Aar definitivt afsluttede sit Sømandsliv og overlod Brig „Enigheden“ til Captein I. F. Urbyes Førerskab.

Pag. 55, 9de Linie f. oven staar: M. H. Lundgreens Dødsaar feilagtig angivet 1891 istedetfor 1901.

Strindens Sparebank (se Pg. 22).

Bankens Styre for Tiden bestaar af:

Kjøbmand Anth. Faaness, Formand. Godseier H. Finne, Viceformand, Lensmand K. Bjerkan, Gaardbruger Chr. Nielsen, Gaardbruger J. Fjermstad, K. Tronstad, Bankens Forretningsfører.

Bankens Grundfond udgjorde pr. ¼ 1906 Kr. 100.000.

Andreas Moe (se Pg. 116).

12 Linie f. neden staar: Altschneider & Cie skal være Utschneider & Cie.

BANKER, ASSURANCESELSKABER, SKIBSREDERIER, AVISER M. M. I TRONDHJEM